



GÖTEBORGS UNIVERSITET  
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

# En familjeby i Rumänien

– en kvalitativ studie om fosterföräldrar i en kristen organisation



Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Malin Gremyr

Handledare: Tore Brännberg

## **Sammanfattning:**

Denna uppsats är en studie av fosterföräldrar i en familjebý i Rumänien. Fosterföräldrarna arbetar för en frivillig organisation i Rumänien som har svenska grundare. Studien är av kvalitativ karaktär och mitt syfte är att studera fosterföräldrarnas föräldraskap och familjernas betydelse för barnen som växer upp i frånvaro av sina biologiska föräldrar i dagens Rumänien. Jag belyser hur barnens bakgrund ser ut, hur relationerna till barnens biologiska föräldrar är, vilken motivation som driver fosterföräldrarna i arbetet med barnen och hur den kristna ideologin påverkar deras attityder och arbete. Jag jämför arbetet med forskning om familjehem i Sverige samt teorier om utvecklingspsykopatologi och resilience forskning, samt kristen tro och socialt ansvar, vilket också är mina teoretiska utgångspunkter<sup>1</sup>.

Studien grundas på fyra kvalitativa intervjuer med fosterföräldrar och två intervjuer med socialarbetare som arbetar inom organisationen. Studien visar att de rumänska barnen har en liknande bakgrund som svenska barn som blir placerade i familjehemsvård. Det handlar främst om missbruk och fattigdom i de biologiska familjerna<sup>2</sup>. Studien visar vidare på en ambivalens inför relationerna till de biologiska föräldrarna<sup>3</sup> och att den kristna tron har en stor betydelse för arbetet i familjehemsvård, samt för motivationen hos ”fosterföräldrarna”.

**Nyckelord:** social barnavård, Rumänien, kristen, familjehem och utvecklingspsykopatologi

---

<sup>1</sup> Andersson (1995), Andersson (2008)

<sup>2</sup> Andersson (1995), Andersson (2008), Höijer (2001), Hessle (1988)

<sup>3</sup> Andersson (1995)

## Förord

Denna uppsats är ett litet annorlunda bidrag till forskningen om familjehem och fosterhemsplacerade barn. För det första så utspelar sig studien till stor del i Rumänien och för det andra i en kristen organisation. För att förstå och kunna applicera respondenternas berättelser och tankar så har jag förutom utvecklingspsykopatologi och resilience forskning, valt att ha kristen tro och socialt ansvar som ett teoretiskt perspektiv i min studie. Detta trots att det kristna perspektivet som sådant inte utgör någon enhetlig teoribildning. Jag har delvis hämtat inspiration ifrån en tidigare c-uppsats från 2006 skriven av två tjejer från Lunds universitet, uppsatsen kallas ”Fotspår i sanden - en betydelse av att ha en kristen tro som yrkesverksam socionom”<sup>4</sup>.

I min studie har jag förutom att skriva själva uppsatsen också valt att förmedla dess resultat till omgivningen i form av en kortare redogörelse för min uppsats i ett gudstjänstbesök på Klädesholmen i juni. Jag försöker därmed att leva upp till universitetets riktlinjer som innebär forskning, undervisning och kontakt med det omgivande samhället. Efter att min uppsats är färdig och godkänd kommer jag också att förmedla uppsatsen till den organisation som är huvudfokus för min studie, samt till övriga inblandade.

Med hopp om god läsning;

Malin Gremyr, Donsö 2010-11-30

---

<sup>4</sup> Fagerström och Stenberg (2006)

# Innehållsförteckning

<b>1 Inledning</b>	s. 1
1.1 Rumäniens sociala historia och barnhemsupptäckten	s. 1
1.2 Problemformulering	s. 3
1.3 Avgränsning av studien	s. 3
1.4 Syfte och frågeställningar	s. 4
1.5 Disposition	s. 4
<b>2 Metod</b>	s. 6
2.1 Förförståelse och val av forskningsområde	s. 6
2.2 Tillvägagångssätt och etiska överväganden	s. 7
2.3 Kvalitativ metod	s. 7
2.4 Urval	s. 10
2.5 Litteratursökning	s. 11
2.6 Metoddiskussion	s. 12
<b>3 Tidigare forskning</b>	s. 13
3.1 Barn i samhällsvård i Rumänien	s. 13
3.2 Familjehem och hem för vård och boende i Sverige	s. 15
3.3 Familjebegreppet och dess relevans för min studie	s. 16
<b>4 Teoretiska utgångspunkter</b>	s. 18
4.1 Utvecklingspsykopatologi och resilience forskning	s. 18
4.2 Kristen tro och socialt ansvar	s. 20
<b>5 Resultat och analys</b>	s. 21
5.1 Hur ser barnens bakgrund ut som är placerade i organisationernas familjehem?	s. 21
5.2 Hur ser kontakten ut mellan barn, ”fosterföräldrar” och de biologiska föräldrarna?	s. 23
5.3 Vilken betydelse har den kristna tron för föräldrarna i arbetet med barnen?	s. 26
5.4 Vilken motivation har föräldrarna i arbetet med de placerade barnen?	s. 29
<b>6 Slutdiskussion</b>	s. 32
<b>7 Slutord</b>	s. 35
<b>8 Litteraturförteckning</b>	s. 36
<b>9 Bilagor</b>	s. 39
9.1 Bilaga 1 Information om c-uppsats	s. 39
9.2 Bilaga 2 Some information about my study	s. 40
9.3 Intervjumanual 1; Questions for the “house parents”	s. 41
9.4 Intervjumanual 2; Questions for the Social workers	s. 42

# 1 Inledning

## 1.1 Rumäniens sociala historia och barnhemsupptäckten<sup>5</sup>

Den första barnavårdslagen stiftades 1775 i Rumänien och institutioner inrättades för att skydda unga ensamstående mammor, fattiga, sjuka, gamla människor som inte har något stöd från familjen, samt fysiskt och psykiskt handikappade personer<sup>6</sup>. År 1881 inrättades en socialtjänst i huvudstaden som skulle placera föräldralösa barn till ammor och fostermammor<sup>7</sup>. I början av 1900-talet, började så kallade ”skyddsinstitutioner för barn och vuxna” med någon form av ”psykiska, fysiska eller sociala svårigheter”<sup>8</sup> att byggas. Institutionerna innehöll mellan 100 och 400 barn och det var ordnade efter ålder, kön eller handikapp<sup>9</sup>.

De stater som vi idag kallar Östeuropa och där Rumänien ingår saknar homogen kulturell och historisk bakgrund. Östeuropa bildades som ett resultat av de allierades seger över Tyskland i första världskriget. Staterna låg inklädd mellan Nazityskland i väst och det kommunistiska Sovjet i öst<sup>10</sup>. Efter andra världskrigets slut blev Rumänien en satellitstat åt Sovjet. I takt med kommunismens ökande makt över det rumänska samhället, degraderades det sociala arbetet i Rumänien<sup>11</sup>. Från att utbildningen till socialarbetare i Rumänien, såsom i övriga Europa varit en högskoleutbildning, sänktes utbildningsnivån till eftergymnasial utbildning 1952 och 1969 avskaffades utbildningen helt. Detta på grund av att den kommunistiska regimen ansåg att utbildningen var ”onödig” då det i en kommunistisk stat inte finns några sociala ”problem”<sup>12</sup>. 1965 kom Ceausescu till makten och en tydlig befolkningspolitik kom i dagen<sup>13</sup>. Landets befolkning skulle växa och det kraftigt, detta tillsammans med andra faktorer bidrog till utbredningen av barninstitutioner<sup>14</sup>. Abort förbjöds i landet det år Ceausescu kom till makten och tillgången till preventivmedel var redan tidigare i princip obefintlig. Att öka befolkningen blev ett av huvudmålen i Ceausescus politik. 1973 infördes praktiskt och ekonomiskt stöd för ett ”ökat barnafödande” och obligatoriska gynekologundersökningar infördes för att förhindra olagliga aborter. ”Normalisering” i att mödrar lämnade bort barn till institutioner påbörjades<sup>15</sup>. Detta uppmuntrades av staten med argumentet att barnen skulle få ett bättre liv och en lovande framtid<sup>16</sup>. Indelningen i ”normalt” och ”icke-normalt” fick stor betydelse. De som räknades i det kommunistiska Rumänien var de som arbetsmässigt kunde tillföra något för landet, således placerades barn med ”utvecklingspotential” på barnhem där de skulle fostras till goda arbetare, medan barn med psykiska eller fysiska funktionshinder placerades på rena ”förvaringsinstitutioner”. De är också dessa barn som genom tiderna varit mest illa i Rumänien<sup>17</sup>. En studie från MDRI (Mental Disability Rights International, 2006) visar att barn med svåra psykiska och fysiska svårigheter fortfarande ”lever i misär och isolering på

---

<sup>5</sup> Ers (2006)

<sup>6</sup> Erös (2007)

<sup>7</sup> Erös (2007), Buzducea (2005)

<sup>8</sup> Erös (2007)

<sup>9</sup> Erös (2007)

<sup>10</sup> Johansson (1997)

<sup>11</sup> Johansson (1997)

<sup>12</sup> Erös (2007), Buzducea (2005)

<sup>13</sup> Zamfir och Zamfir (1996)

<sup>14</sup> Ers (2006)

<sup>15</sup> Ers (2006)

<sup>16</sup> Zamfir (1997)

<sup>17</sup> Ers (2006)

*stängda institutioner*<sup>18</sup>. Enligt denna utredning befinner sig dessa barn på psykiatriavdelningar för vuxna och de får bland annat för lite mat<sup>19</sup>. En positiv motpol är den kristna skolverksamheten för barn med psykiska och fysiska funktionshinder som sedan ett tiotal år finns i staden Oradea i Rumänien. Detta var den första i sitt slag när den etablerades<sup>20</sup>.

Under 1970-1980-talet gick Rumänien igenom en ekonomisk kris<sup>21</sup>, vilket kan ha bidragit till den utbredda vanvården som 1989 visades för omvärlden på de statliga institutionerna för barn. Landet var redan tidigare utarmat och fattigt på grund av den kommunistiska politiken och detta påverkade självklart de mest utsatta i samhället, som fick ännu färre resurser än tidigare<sup>22</sup>. Kommunismen behöll sitt grepp över landet fram till år 1989, då Ceausescu mördades och landet ”öppnades” västerut. Bilder från fruktansvärda förhållanden när det gällde barn på institution i landet ”rullades ut” i media över vår värld<sup>23</sup>. Det var då ”världen” fick upp ögonen för hur det var ställt med Rumäniens barn. Insatser kom från alla håll och idag är ett trettiotal biståndsorganisationer verksamma i Rumänien.

Caminul Felix är ett exempel på en internationell frivilligorganisation som 1990 etablerade sig i Rumänien. Det började med ett svenskt pars engagemang i landet. Paret hade redan före kommunismens fall haft kontakter med olika kristna församlingar i landet. 1990 fördjupade de samarbetet med en svensk biståndsorganisation och detta samarbete ledde till ett beslut att göra något för Rumäniens barn. ”Ceausescu är död, låt oss nu göra något för att rädda barnen” var parollen och man valde att som organisation göra något unikt. Man byggde en by för föräldralösa och övergivna barn och varje barn blev inplacerad i en ”storfamilj” med en mamma och en pappa. Detta blev ett tydligt alternativ till de stora institutionerna som av omvärlden hade fått ta emot så oerhörd skarp kritik<sup>24</sup>. Nelsson citerar Lars och Linda Hörnberg som grundade organisationen; *”Vi besökte sjukhus och institutioner och det vi såg var mer än man kunde stå ut med. Någon måste göra något! Den katastrofala situationen blev vårt ansvar. Vi hade bara vår egen lilla lägenhet, men det var där det hela började och det första övergivna barnet fick sitt första hem*<sup>25</sup>. Ett stort antal understödjare och bidragsgivare från Sverige medverkade till att bygget kunde genomföras, många företag skänkte virke och vitvaror och församlingars medlemmar bidrog som frivilliga målare, byggjobbare och inredare. Sex rumänska föräldrapar valdes ut att förestå de sex första hemmen. Varje par fick ansvar för 16 barn förutom sina egna!<sup>26</sup> 1991 byggdes den första familjebyn och 1992 stod den på plats med sex hus<sup>27</sup>.

Visionen med Caminul Felix är att *”ge barnen en mamma och en pappa, ett hem med syskon, ett tryggt och säkert hem*<sup>28</sup>. Husföräldrarna är föräldrar på heltid, de har alla upplevt att Gud har kallat dem till att arbeta på detta sätt med barnen. Lars Hörnberg menar att det viktigaste husföräldrarna har att förmedla till barnen är kärlek<sup>29</sup>.

---

<sup>18</sup> Erös (2007)

<sup>19</sup> MDRI (2006)

<sup>20</sup> Nelsson (2004)

<sup>21</sup> Zamfir och Zamfir (1996)

<sup>22</sup> Johansson (1997), Ers (2006)

<sup>23</sup> Reportage från den amerikanska TV-kanalen ABC, visades i Sverige i SVT:s nyhetsmagasin 8 dagar 1990.

<sup>24</sup> Ers (2006)

<sup>25</sup> Nelsson (2004, s.20)

<sup>26</sup> Nelsson (2004)

<sup>27</sup> Nelsson (2004)

<sup>28</sup> Nelsson (2004, s.51)

<sup>29</sup> Nelsson (2004)

## 1.2 Problemformulering

Med kunskapen om Rumäniens historia som bakgrund och ett intresse för utsatta barn och familjer väljer jag att undersöka hur en kristen organisation som heter Caminul Felix arbetar tillsammans med rumänska par och anställda i två familjebyar i Rumänien. Att det blev just detta område som jag valde att studera beror på mitt intresse för barns- och ungdomars levnadsvillkor i världen och min längtan att besöka ett kristet socialt arbete utomlands. På grund av kontakter så blev det just denna organisation som jag valde att besöka. Genom litteraturstudier har jag också på ett konstruktivt försökt att sätta mig in i ämnet, såsom Lilja menar är önskvärt<sup>30</sup>.

Då forskning om sociala förhållanden i Rumänien är relativt sparsam i Sverige så önskar jag bidra med ny kunskap och ett förnyat intresse för detta land, som var på allas läppar 1989<sup>31</sup>. Studien innehåller också en jämförelse mellan den rumänska familjehemsvården som jag kom i kontakt med och tidigare forskning om svensk familjehemsvård<sup>32</sup>. Kanske har denna familjeby något att lära oss?

Min utgångspunkt i studien är att utifrån ett kristet perspektiv visa hur utvecklingspsykopatologi och resilience forskning förhåller sig till barn i utsatta livssituationer. Jag vill även studera de risk- samt skyddsfaktorer som finns i omgivningen, samt vilken motståndskraft barnet har och hur det kan tänkas påverkas av den kristna omgivningen. Samt hur detta kristna perspektiv och arbetssätt inverkar på föräldrarnas attityder och förhållningssätt i arbetet med barnen<sup>33</sup>.

Studien är av etnografisk karaktär och den innehåller möten mellan olika människor, språk och kulturer<sup>34</sup>. Studien berör fyra föräldrars reflektioner och samtal kring deras fosterbarns bakgrund, kontakten mellan fosterföräldrar och biologiska föräldrar, samt den kristna trons betydelse och motivation i arbetet som ”fosterfamilj”.

## 1.3 Avgränsning av studien

Studiens fokus är den ena av organisationens två familjebyar, där jag har gjort kvalitativa intervjuer med fyra föräldrar. Två socialarbetare inom organisationen har också intervjuats för att jag skulle få en fördjupad bild av arbetet.

Studien utgår ifrån en familjeby i en organisation i Rumänien och i studien har jag valt att belysa hur fosterföräldrarna ser på sitt eget liv tillsammans med sina fosterbarn. Mitt material är inte generaliserbart då jag endast har koncentrerat mig på en del av en organisation och inte undersökt flera olika institutioner och familjebyar i Rumänien. Deltagandet har baserats på frivillighet och att jag endast har intervjuat föräldrar från organisationens ena by vilket gör att undersökningen inte heller är representativt för organisationen i sin helhet<sup>35</sup>.

För att belysa fosterföräldrarnas sätt att se på sin egen situation och på livet som de lever med barnen<sup>36</sup>, valde jag att utföra kvalitativa intervjuer, samt ett fåtal observationer. Jag sökte ett djup som jag inte kunnat få om jag istället hade gjort kvantitativa enkäter och jag ville personligen träffa informanterna, samt få en möjlighet att se deras hem, samt hur de betedde

---

<sup>30</sup> Lilja (2009)

<sup>31</sup> Reportage från den amerikanska TV-kanalen ABC, visades i Sverige i SVT:s nyhetsmagasin 8 dagar 1990.

<sup>32</sup> Se till exempel Höijer (2001) och Andersson (1995)

<sup>33</sup> Se Werner och Smith (2003) (1992 eng.), Borge (2005), Havik (1999), Andersson (2008) m.fl.

<sup>34</sup> Nightingale (2008)

<sup>35</sup> Marlow (2000)

<sup>36</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

sig mot barnen. Dalen menar att kvalitativa intervjuer används för att få fram hur andra människor upplever sin livssituation och den är speciellt lämpad för att klargöra informanternas ”erfarenheter, tankar och känslor”<sup>37</sup>, vilket också var min ambition.

Observationer har gjorts vid två tillfällen för att få ett större djup av bilden, dessa har främst använts som bakgrundsmaterial för att skapa en förståelse för organisationen och deras arbete, samt hur hemmen ser ut. Tyvärr har jag inte intervjuat familjehemsbarnen, vilket man kunde ha gjort för att få en än mer mångfacetterad bild av verksamheten. Detta var dock för tidskrävande för denna studie och föll dessutom lite utanför studiens fokus. Detta gör dock att intervjuerna endast utgår ifrån vuxnas perspektiv på tillvaron och det är möjligt att resultatet skulle ha sett annorlunda ut om barnen också hade blivit intervjuade då deras syn på verkligheten kanske inte överensstämmer med de vuxnas. Att täcka in hela ”verklighetsbilden” har inte heller varit mitt mål utan istället att noggrant studera en ”bit av verkligheten” och att vara öppen och transparent i min framställning, vilket är bland det viktigaste i ett forskningsarbete enligt Sohlberg och Sohlberg<sup>38</sup>. Dock har jag sett en del av samspelet mellan föräldrar och barn genom mina observationer i två familjer och detta påverkar givetvis min till stor del positiva tolkning i resultat och analys.

#### **1.4 Syfte och frågeställningar**

Med utgångspunkt i föreliggande avsnitt har jag valt att undersöka hur en familjeby fungerar inom en kristen biståndsorganisation i Rumänien. Jag vill speciellt fokusera på föräldraskap och på familjernas betydelse för barnen som växer upp i frånvaro av sina biologiska föräldrar i dagens Rumänien, men jag vill också studera hur relationerna till barnens biologiska föräldrar ser ut, samt vilken motivation som driver föräldrarna i arbetet med barnen och hur den kristna ideologin påverkar deras attityder och arbete. Jag vill jämföra denna familjeby med forskning om familjehem i Sverige samt teorier om utvecklingspsykopatologi<sup>39</sup> och kristen tro och socialt ansvar.

1. Hur ser barnens bakgrund ut som är placerade i organisationernas familjehem?
2. Hur ser kontakten ut mellan barn, ”fosterföräldrar” och de biologiska föräldrarna?
3. Vilken betydelse har den kristna tron för föräldrarna i arbetet med barnen? Hur gestaltar sig tron i vardagen?
4. Vilken motivation har föräldrarna i arbetet med de placerade barnen?

#### **1.5 Disposition**

Uppsatsen är indelad i följande åtta avsnitt eller delar.

Del 1 innefattar bakgrund och inledning, problemformulering, avgränsning, samt syfte och frågeställningar.

Del 2 innehåller ett metodkapitel indelat i olika delar såsom val av metod, kvalitativ intervju, litteratursökning och metoddiskussion. Här berörs också studiens forskningsetiska överväganden. Kapitel 3 innehåller tidigare forskning om barnavård i Rumänien, samt om familjehem i Sverige. Kapitel 4 berör de teoretiska utgångspunkter som studien har, det vill säga utvecklingspsykopatologi och resilienceforskning<sup>40</sup>, samt kristen tro och socialt ansvar. Avsnitt 5 tar upp de resultat som studien visar på och en analys av dessa resultat sammankopplade till tidigare forskning och teori.

---

<sup>37</sup> Dalen (2008)

<sup>38</sup> Sohlberg och Sohlberg (2009)

<sup>39</sup> Andersson (1995), Andersson (2008)

<sup>40</sup> Andersson (1995), Andersson (2008)



Del 6 innehåller en slutdiskussion där studiens resultat lyfts fram i ett större sammanhang och framtida forskningsområden berörs.  
Kapitel 7 innehåller studiens litteraturförteckning och kapitel 8 innehåller de bilagor som är bifogade uppsatsen.

## 2 Metod

### 2.1 Förförståelse och val av forskningsområde

Dalen menar att förförståelse handlar om våra åsikter och uppfattningar, vår ”förståelsehorisont” som vi har med oss i mötet med vårt ”studieobjekt”<sup>41</sup>. Att jag själv är kristen påverkar i detta fall mitt möte med mina informanter även om de befinner sig i ett annat land och i en delvis annorlunda kultur. Vi befinner oss så att säga på ”samma spelplan” och kan till stor del förstå varandra utifrån vår gemensamma förståelse av vad det innebär att vara en kristen och arbeta i en ”kristen organisation”. Jag har själv vuxit upp i ett hem där den kristna tron på många sätt var naturlig i vardagen, i form av självklara värderingar och gudstjänstbesök. I tonåren tog jag själv ställning till att bli en kristen och efter gymnasiet valde jag att gå en kristen bibelskola med social inriktning. Efter detta har jag på olika sätt arbetat som volontär i kristna organisationer och varit delaktig i olika församlingsgemenskaper. I vardagen så tar sig min tro uttryck på så vis att jag räknar med Gud i allt jag gör och livet är en relation med min ”frälsare och Herre”<sup>42</sup>.

Vad gäller min studie så är fördelen att jag har en förståelse för sammanhanget jag besöker, sättet att prata om tron och det kristna livet och arbetet i en organisation med kristen grund, på grund av mina egna erfarenheter av det kristna livet. Nackdelen är att jag riskerar att hamna ”för nära” mitt objekt och jag kan därför få svårt att ge en kritisk och nyanserad bild av de förhållanden jag beskriver. Detta är ett problem som ofta diskuteras i socialantropologisk litteratur och det kan också kallas för att forskaren lätt blir ”hemmablind”<sup>43</sup> i en välkänd miljö. Viktigt i detta sammanhang är att jag under analys och bearbetning också kan distansera mig från mitt arbete och min text och pröva olika infallsvinklar och teoretiska perspektiv för att inte ”fastna” i förutbestämda mönster formade av min kristna tro. Ändå kommer min förförståelse tillsammans med aktuell teori att sätta sin prägel på analys och tolkning av materialet<sup>44</sup> och detta är viktigt att ha i åtanke under läsningens gång. Risken för överidentifikation är allestädes närvarande. Dalen menar dock att en medvetenhet om sin egen förförståelse gör att forskaren blir känsligare inför det material han/hon arbetar med<sup>45</sup>, vilket jag i så fall kan räkna till min fördel. Något som är positivt i sammanhanget är att jag inte hade svårt att komma nära informanterna i intervjuer och samtal, något som annars kan vara en svårighet och kräva mycket tid i anspråk vid studier av etnologisk karaktär<sup>46</sup>. Man kan också säga att studien jag genomfört hade varit oerhört svår att utföra på detta sätt utan förförståelse i ämnet.

Min studie utspelar sig i ett annat land, med ett annat språk än mitt eget och med en delvis annorlunda kultur. Att hålla i minnet vid en sådan studie är att allt som skrivs har tolkats och formulerats utifrån min förförståelse och mitt kulturella sammanhang oavsett hur ”öppen” jag försöker att vara vid observationer och intervjuer. Jag blir en så kallad ”expert” på andras liv i en annan kultur<sup>47</sup> vilket självklart medverkar till en delvis ”skev bild”, då allt tolkas genom mina västerländska ”glasögon”. Att vara helt opartisk och neutral i samhällsvetenskaplig

---

<sup>41</sup> Dalen (2008)

<sup>42</sup> Bibeln, Romarbrevet kapitel 10 vers 9-10

<sup>43</sup> Eriksen (2000), Brännberg (1998)

<sup>44</sup> Dalen (2008)

<sup>45</sup> Dalen (2008)

<sup>46</sup> Brännberg (1998)

<sup>47</sup> Nightingale (2008)

forskning är dock inte möjligt, istället är det viktigaste att klargöra innebörden av sina värderingar och sin förförståelse<sup>48</sup>, vilket jag tydligt försöker göra i min studie.

## 2.2 Tillvägagångssätt och etiska överväganden

Vid studiens början e-mailade jag en kontakt jag hade fått namnet på och hon hänvisade mig snabbt vidare till de rumänska föräldraren som lever med barnen i familjebyn i Rumänien. Jag blev väldigt väl mottagen och var varmt välkommen att besöka denna plats! De bistod på engelska med sina kunskaper och sitt tålmod när jag försökte berätta vad jag ville studera. Jag skrev ett informationsbrev på engelska som jag sände till tre ledare inom organisationen, där redogjorde jag för syftet med min studie och vad jag ville utföra. Brevet innehöll också information om frivillighet i att delta, rätt att avbryta om så önskades och jag upplyste om att alla informanter skulle anonymiseras i uppsatsen<sup>49</sup>. Detta för att uppfylla de etiska krav som det Forskningsetiska rådet har satt upp och som är allmän praxis inom samhällsvetenskaplig forskning<sup>50</sup>. Informationsbrevet finns som bilaga både på svenska och på engelska i slutet av min uppsats. Jag frågade även de föräldrar jag mötte på plats om de ville medverka i en intervju och jag förklarade för dem muntligt att de hade rätt att avbryta intervjun när som helst, att de skulle behandlas anonymt i uppsatsen och att de självklart inte behövde svara på frågor som de uppfattade som obehagliga<sup>51</sup>. Larsson sammanfattar dessa punkter i ”informerat samtycke och konfidentialitet”<sup>52</sup>. Han tar också upp värdet av att informera om vilka eventuella konsekvenser och fördelar som deltagandet i studien kan innebära för deltagarna, detta var något jag tyvärr missade<sup>53</sup>. Jag anser ändå att studiens fördelar uppväger de eventuella konsekvenser som intervjuerna skulle kunna innebära för informanterna. De eventuella konsekvenser de kan handla om skulle vara att de djupare reflekterar över och analyserar sin situation och barnens bakgrund och att detta på så sätt skulle kunna skapa nya tankebanor och känslor hos intervjupersonerna. Jag tror inte att detta skulle vara skadligt för dem, utan snarare ser jag det som en fördel och förhoppningsvis en berikning att de får möjlighet att sitta ner och dela sin situation med någon utomstående och att det på sikt kanske kan bidra till positiva förändringar i deras egna attityder och tankebanor.

## 2.3 Kvalitativ metod

Enligt Holme och Solvang så är samhällsvetenskapernas syfte att skapa en större förståelse av den sociala verkligheten<sup>54</sup> och inom denna disciplin finns ett flertal metoder av både kvalitativ och kvantitativ karaktär. Metoderna är olika redskap för att på olika sätt komma fram till ny kunskap och nya insikter<sup>55</sup>. Då min ambition var att ge en bild av informanternas eget sammanhang och deras tankar och reflektioner över sin livsvärld<sup>56</sup> så kom jag efter en del överväganden fram till att en kvalitativ ansats bäst skulle svara för studiens syfte<sup>57</sup>. Detta på grund av att en kvalitativ metod lämpar sig bäst för att få en djupare förståelse för respondenternas egna berättelser och uppfattning av sin verklighet, vilket var målet för min studie. Den kvalitativa metoden bidrar till en djupare förståelse och närhet till det fenomen som studeras och intervjuerna behöver nödvändigtvis inte vara så styrda<sup>58</sup>.

---

<sup>48</sup> Holme och Solvang (1991)

<sup>49</sup> Larsson (2009)

<sup>50</sup> [codex.vr.se/manniska2.shtml](http://codex.vr.se/manniska2.shtml), Kvale och Brinkmann (2009), Larsson (2009)

<sup>51</sup> [codex.vr.se/manniska2.shtml](http://codex.vr.se/manniska2.shtml), Kvale och Brinkmann (2009), Larsson (2009)

<sup>52</sup> Larsson (2009)

<sup>53</sup> Larsson (2009)

<sup>54</sup> Holme och Solvang (1991)

<sup>55</sup> Holme och Solvang (1991)

<sup>56</sup> Dalen (2008)

<sup>57</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>58</sup> Holme och Solvang (1997)

Två intervjuguider låg till grund för mina intervjufrågor (se bilaga 3 och 4), men informanterna fick möjlighet att själv styra och fokusera på det som de själva upplevde som viktigt. Jag valde också att ställa kompletterande frågor när så behövdes<sup>59</sup>. Den första intervjuguiden användes i intervjuerna med föräldraparen och den andra vid intervjuerna med socialarbetarna. I ett av fallen var en respondent både förälder och socialarbetare i organisationen, varvid den intervjun utgick ifrån båda intervjuguiderna. Frågorna formulerades utifrån olika teman i intervjuguiden och de hade sin grund i tidigare forskning och relevanta teorier i ämnet<sup>60</sup>. När det gäller frågorna till föräldraparen så var de första frågorna allmänna ”bakgrundsfrågor” av enklare karaktär, sedan följde frågor om barnens bakgrund och förhållanden till sina biologiska föräldrar. Vidare tog jag upp hur relationerna fungerade i ”fosterfamiljen” och hur föräldrarna uppfattar föräldraskap och sitt arbete med barnen. Till sist talade vi om motivation till arbetet och om den kristna trons betydelse i arbetet med barnen. Jag önskade genom frågorna få en djupare förståelse för och inblick i hur bakgrunden såg ut för barn som blivit placerade i familjehemmen inom organisationerna, hur kontakten mellan barnen, ”fosterföräldrarna” och de biologiska föräldrarna såg ut och vilken motivation föräldrarna hade i arbetet med de placerade barnen samt om den kristna tron hade någon inverkan i arbetet och i sådant fall hur den gestaltade sig i vardagen. Att jag valde dessa teman har att göra med mina intresseområden i ämnet.

När det gäller frågorna till socialarbetarna i organisationen så berörde jag till en början bakgrunden till deras yrkesval, samt varför de hade valt att arbeta i organisationen. Senare i intervjun frågade jag om hur Caminul Felix fungerade som organisation och hur det sociala arbetet i Rumänien var organiserat i övrigt. Till sist berörde jag organisationens samarbete med myndigheter i landet, samt de placerade barnen i familjebyn.

Intervjuerna ägde i alla fall utom ett rum i informanternas hem och då vi åt tillsammans fick jag chans att i lugn och ro etablera en kontakt med föräldrarna före intervjun. Detta gjorde att de flesta intervjuer kändes avslappnade och familjära. Kvale och Brinkmann menar att kvalitén på den kvalitativa intervjun till stor del är beroende på samspelet och den sociala relationen mellan intervjuare och informant<sup>61</sup> och att detta i sin tur påverkar validiteten i forskningen. Att intervjuerna utfördes på en plats där informanterna känner sig trygga är också av stor vikt enligt forskarna<sup>62</sup>. Vissa störningar ägde dock rum då det fanns ca 10 barn i samma hus. Bland annat så blev vi avbrutna några gånger av ”vardagens plikter” och barn som ropade. Den intervjun som inte utfördes i hemmet utfördes istället på respondentens arbetsplats som socialarbetare i organisationen.

Intervjuerna utfördes under samtalsliknande former och jag använde mig av en delvis strukturerad intervjumanual<sup>63</sup>. Jag använde en bandspelare för att spela in det som sades i tre fall och valde att avstå från detta vid två tillfällen. Vid det ena tillfället upplevde jag att det fanns ett visst motstånd eller en frågande attityd till intervjun och då ville jag inte öka spänningen genom att ta fram ytterliggare ett störningsmoment i situationen<sup>64</sup>. Jag valde ändå att utföra intervjun, då personen sa att det gick bra, intervjun är dock något kortare än de andra. Ur etisk synpunkt vet jag inte om det hade varit bättre att avstå vid detta tillfälle, men jag valde att fullfölja eftersom jag fått klartecken och jag behövde ytterliggare ”en röst” för att

---

<sup>59</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>60</sup> Holme och Solvang (1997), Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>61</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>62</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>63</sup> Svenning (2003)

<sup>64</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

inte det insamlade materialet skulle bli för litet. När jag skulle utföra min sista intervju med en socialarbetare i organisationen var banden nästan slut och jag valde att istället anteckna stödord från intervjun. Detta påverkade dessa två intervjuer på så sätt att jag inte har haft möjlighet att gå igenom och lyssna på det som sades ytterliggare en gång, utan jag får lita på mitt minne, vilket gör att exakta citat inte har använts i dessa fall<sup>65</sup>.

Då intervjuerna genomfördes i Rumänien utfördes de till största del på engelska. Vid två tillfällen hade jag hjälp av en person under pågående utbildning till tolk, som tolkade från rumänska till engelska. Att använda tolk kan medföra vissa metodproblem, det kan uppstå språkliga missförstånd under intervjuens gång och det kan hända att tolken blir för ivrig och börjar delta i själva intervjun, vilket skedde vid ett par tillfällen under mina intervjuer<sup>66</sup>. Detta påverkar självklart datainsamlingen.

När jag kom hem till Sverige så översatte jag intervjuerna från engelska till svenska vid transkriberingen. Dessa översättningar påverkar naturligtvis det exakta ordvalet, men jag anser inte att innehållet i intervjuerna väsentligt har förändrats. Kvale och Brinkmann menar att det är nödvändigt med en översättning från ett muntligt språk till ett skriftligt språk och att ordagranna intervjuutskrifter inte är ändamålsenliga<sup>67</sup>. Att ha med i beräkningen är att i två fall skedde ytterliggare en översättning mellan informant och tolk, vilket kan ha förändrat det som sades i ”första rum”, då jag som forskare endast kunde ta del av det som tolken sa. Denna språkförbistring får vi därför räkna till en brist när det gäller validiteten<sup>68</sup>.

Vid transkriberingen skrev jag ut allt vad respondenten svarat, men jag skrev inte ut mina egna frågor eller inlägg annat än för att identifiera vad vi pratat om. Det som jag tyvärr inte kan föra vidare till läsaren är informantens minspel, stämningen i rummet, samt eventuella känslouttryck. Vidare förloras också personens röst och särprägel. Enligt Kvale och Brinkmann är utskrifter ”*kort sagt utarmade, avkontextualiserade återgivningar av levande intervjusamtal*”<sup>69</sup>. Detta kan vara bra att fundera på vid läsning, att hålla i minnet att bakom varje citat finns en verklig person. Vid transkriberingen var jag också tvungen att bestämma hur jag skulle göra utskriften. Skulle jag ta med alla små uttryck, pauser, gäspningar och skratt eller skulle jag ge utskriften en mer skriftlig karaktär<sup>70</sup>? Jag valde det senare, då mellanorden inte var viktiga i denna studie, utan främst det budskap och innehåll som informanten ville förmedla. Reliabiliteten med tanke på intervjuutskrifter blir alltså alltid en fråga om tolkningar<sup>71</sup>. Således blir validiteten en fråga om man väljer ett utskriftssätt som är adekvat för den forskning man bedriver<sup>72</sup>, vilket jag anser att jag har gjort.

Utöver mina intervjuer valde jag att göra deltagande observationer i två av hemmen för att på ett tydligt sätt låta ”vardagen tala för sig själv”<sup>73</sup>. Mina observationer hjälpte mig att spinna vidare på den intervjumanual jag hade med mig och de gav mig en inblick i hur hemmen såg ut och gav mig möjlighet att följa lite av det naturliga samspelet i familjerna jag observerade. De skapade också en del nya tankar och funderingar under studiens gång och bidrog på så sätt

---

<sup>65</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>66</sup> Dalen (2008)

<sup>67</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>68</sup> Svenning (2003), Kvale och Brinkmann (2009), Dalen (2008)

<sup>69</sup> Kvale och Brinkmann (2009, s.194)

<sup>70</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>71</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>72</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>73</sup> Marlow (2000)

till att fördjupa min studie även om jag i efterhand kan se att jag kunde ha använt detta material i större utsträckning än jag har gjort.

Nightingale menar att för att producera god forskning så behövs observationer i samverkan med att de observerade själva får redogöra för sin situation<sup>74</sup>. Marlow beskriver att observationer kan användas tillsammans med andra datainsamlingstekniker och hon menar att all information inte kan fångas genom intervjuer och frågeformulär, detta handlar till exempel om barns beteenden<sup>75</sup>. Därför har jag valt att se mina observationer som ett komplement till de kvalitativa intervjuerna, vilket Nightingale och Marlow menar vara riktigt för att få ett större djup och bredd på det insamlade materialet<sup>76</sup>.

Jag hade också önskat att jag hade fått möjlighet att intervjua några av barnen, men jag kände att den tid jag spenderade i familjebyn inte räckte till detta, vilket jag tidigare nämnt.

## 2.4 Urval

Dalen talar om betydelsen av ett ”lämpligt urval” vid kvalitativ intervjuforskning<sup>77</sup>. Hon menar att antalet inte ska vara för stort, då både intervjuer och bearbetning av intervjuerna är en tidskrävande process. Antalet får å andra sidan inte vara för litet, då det försvårar tolkning och analys av materialet<sup>78</sup>. Jag valde att intervjua fyra föräldrapar under min vistelse i familjebyn, vilket jag uppfattade som ett relevant antal med tanke på tiden jag hade till förfogande. Det visade sig vid transkriberingen att materialet var väl tilltaget och jag hade inga svårigheter att hitta underlag till analys och tolkning. För att få en större bredd och olika synvinklar på materialet intervjuade jag också två socialarbetare i organisationen, dessa hade också viss kunskap om hur det sociala arbetet konstrueras och struktureras i Rumänien i stort.

Före min vistelse i Rumänien så kontaktade jag ledarna för organisationen som hjälpte mig att undersöka om det fanns föräldrapar som ville medverka i min studie. Resultatet blev dessa fyra föräldrapar som antog utmaningen och blev föremål för min studie. Jag hade själv ingen större möjlighet att påverka vilka familjer jag träffade och jag vet inte orsaken till varför dessa familjer ville att jag skulle ”gästa dem”, mitt urval är därför inte systematiskt. Ett krav var dock att det vore bra om någon i familjen pratade engelska, då min rumänska var obefintlig. I två av intervjuerna talade jag endast med mamman i familjen, vid ett tillfälle var båda ”föräldrarna” närvarande och vid ett tillfälle intervjuade jag endast pappan. Utöver intervjuerna med föräldraparen har jag också gjort två intervjuer med socialarbetare inom organisationen, varav den ena också är förälder i organisationen. Detta valde jag att göra för att få en ökad förståelse för och större djup kring de frågor jag undersökte.

---

<sup>74</sup> Nightingale (2008)

<sup>75</sup> Marlow (2000)

<sup>76</sup> Nightingale (2008), Marlow (2000)

<sup>77</sup> Dalen (2008)

<sup>78</sup> Dalen (2008)

## 2.5 Litteratursökning

Utöver Nelssons bok<sup>79</sup> om organisationens arbete, valde jag att läsa in mig på Rumäniens sociala historia och jag sökte med knapert resultat tidigare forskning om frivilligorganisationer/socialt arbete med barn i Rumänien och detta påverkar naturligtvis min forskning på så vis att ”tidigare forskningskapitlet” inte belyser exakt det jag ville, på grund av att forskningsunderlaget på svenska och engelska är kraftigt begränsat. Jag fann dock en hel del läsvärda c-uppsatser och avhandlingar i ämnet och dessa hjälpte mig till en djupare förståelse av problematiken. Via deras ”tidigare forsknings” kapitel hittade jag också några rumänska forskare som har skrivit sina böcker på engelska, såsom Zamfir och Zamfir<sup>80</sup>. Jag kunde också använda mig av rumänska forskares underlag genom dessa svenska uppsatser. Jag hade dock önskat att jag funnit ett rikare material om just ”familjebyar i Rumänien”, då jag senare har förstått att det finns liknande institutioner med ”hemliknande förhållanden” i statlig regi<sup>81</sup>.

För att söka litteratur i ämnet barn placerade i familjer eller familjeliknande institutioner i Rumänien har jag använt mig av sökdataserna Gunda och Libris. Om Rumäniens barnavård fanns inte mycket skrivet i bokform på svenska. Det fanns en del om utformningen av den sociala politiken efter EU-ansökan och efter Ceausescus fall. Vidare fanns det en del om rumänska barnhem och internationella adoptioner. För att hitta källor fick jag bredda min sökning avsevärt och använda mig av ett flertal sökord, såsom Romania, child protection och social policy. Jag använde också sökorden frivilligorganisation och tro. De flesta träffar fick jag genom Libris. Efter detta gick jag vidare och sökte om liknande studier i andra länder och om familjehemsforskning i Sverige för att få material att jämföra min studie med. Detta var avsevärt lättare och jag fann ett rikt svensk material om familjehem och placerade barn, dock har mycket av litteraturen några år på nacken, varför jag valt att också använda mig av nyare forskning i form av c-uppsatser. Jag nöjde mig att söka via Gundas databaser när det gäller barn i familjehem och jag använde sökorden familj, familjehem, fosterhem och barnavård.

För att vidare belysa det kristna perspektivet i uppsatsen använde jag sökorden kristen, mission, teologi och diakoni i Gundas databas. Det fanns en uppsjö av träffar när det gällde teologi, men det var svårt att hitta mer än ett fåtal titlar kring ämnet ”kristet socialt arbete”, istället fick jag söka på diakoni och mission. Till stor hjälp var Fagerströms och Stenbergs litteraturhänvisningar i ämnet kristen tro<sup>82</sup>.

---

<sup>79</sup> Nelsson (2004)

<sup>80</sup> Zamfir och Zamfir (1996)

<sup>81</sup> Zamfir och Zamfir (1996)

<sup>82</sup> Fagerström och Stenberg (2006)

## 2.6 Metoddiskussion

Dalen menar att urvalet av informanter är av avgörande betydelse för en studies relevans och kvalitet<sup>83</sup>. Att jag endast hade möjlighet att intervjua respondenter som var frivilliga till studien och som andra i viss mån ”valt ut” kan därför utgöra en begränsning av studiens relevans och tillförlitlighet. I viss mån har studien breddats genom att jag också har låtit två socialarbetare inom organisationen komma till tals med sina aspekter av verkligheten/livs världen<sup>84</sup>. Detta gör att två informantgrupper är representerade och belyser olika relevanta saker inom samma ämnesområde, två informantgrupper kan också innebära två perspektiv i analysdelen, vilket ger större nyanser och mångfald i materialet<sup>85</sup>. Kanske kan detta i viss mån väga upp den eventuella ”skevheten” hos respondenterna.

Utöver urvalet kan också antalet intervjuade diskuteras, samt att det endast är de vuxna som kommer till tals i denna studie. Jag har dock redan tidigare klargjort mina val angående begränsningen av intervju personer och ämnar inte göra det igen. Något annat värt att diskutera är min begränsade tidsperiod på ”plats i Rumänien”. Om budgeten varit större, skulle jag kunnat lägga större vikt i form av urval och antal intervjuade, men utifrån rådande förutsättningar anser jag att valet av metod samt urval är relevant. Oavsett skevhet eller inte så belyser jag ett sammanhang i organisationen och min tolkning av respondenternas känslor, tankar och teorier kring sitt aktuella handlande, vilket är vad jag med studien i första hand önskar göra.

---

<sup>83</sup> Dalen (2008)

<sup>84</sup> Thomassen (2008), Dalen (2008)

<sup>85</sup> Dalen (2008)



### 3 Tidigare forskning

Här väljer jag att presentera forskning om Rumäniens nuvarande situation med tanke på barnavård och socialpolitik och efter detta presenterar jag ett urval av forskningen kring familjehem och barn i samhällsvård i Sverige. I sista delen väljer jag att presentera tidigare forskning om kristet socialt arbete/diakoni. Forskningen som presenteras är ett urval och ska ses som ett sådant och all forskning som presenteras knyter på olika sätt an till min studie.

#### 3.1 Rumäniens situation

1990 ratificerade Rumänien Förenta Nationernas (FN:s) konvention om barnens rättigheter och en skyddsverksamhet för föräldralösa och övergivna barn antogs 1997. Reformarbetets fokus har varit att stänga de stora statliga barnhemmen och ersätta dessa med placeringscenter, familjehem, placeringar hos professionella fosterföräldrar, nationella adoptioner och återförening med den biologiska familjen<sup>86</sup>. Dessa placeringscenter ska behandla varje barn individuellt. Målet är att barnet ska känna sig älskat, accepterat och tryggt och att det ska kunna lita på personalen. Hemmen ska smälta in i det övriga samhället och det ska vara utrustat som en vanlig bostad. Det ska finnas regler, normer och traditioner som ger barnen en hemkänsla och de ska innehålla avdelningar med högst 20-30 barn per avdelning. Varje avdelning i sin tur ska vara strukturerad utifrån s.k. familj enheter med 2-4 barn per enhet i åldersgruppen 0-2 år och 6-10 barn per enhet i åldersgruppen 2-18 år. Dessa krav ställs på placeringscentren för att man ska komma ifrån institutionsmiljöns konstlade och sterila miljö<sup>87</sup>.

Som en följd av demokratiseringsprocessen i Rumänien erkändes behovet av det sociala arbetet på nytt och det blev på nytt ett akademiskt ämne vid högskolan 1990. Nu finns det sju institutioner för Socialt arbete vid universitet i landet, som varje år examinerar 400 nya socialarbetare<sup>88</sup>. Ett samarbete med olika internationella organisationer som till exempel UNICEF, United Nations Development Program (UNDP), United States Agency for International Development (USAID) och Världsbanken inleddes<sup>89</sup>. Rumäniens sociala arbete drivs nu både av offentliga myndigheter och olika föreningar, stiftelser, religiösa församlingar, enskilda personer, samt olika internationella organisationer. Alla dessa aktörer måste vara auktoriserade enligt den aktuella rumänska lagstiftningen<sup>90</sup>. Rumänien ansökte redan 1995 om EU-medlemskap och 2007 blev landet fullvärdig medlem. Som ett led i ”godkännandet” av landet som EU-medlem krävdes att Rumänien tog krafttag i att utveckla barnavården i landet och speciellt att minska antalet barn på stora institutioner<sup>91</sup>. Sedan år 2000 har antalet barn på institutioner sjunkit kraftigt. I början av 2005 togs cirka 32 800 barn om hand på barnhem och cirka 50 200 i familjer<sup>92</sup>. Ulrika Jerre har uppmärksammat att Rumänien är det enda landet där barnavården har stått så högt på prioriteringslistan när det gäller EU-medlemskap, detta trots att Bulgarien hade flest barn på institution 1997 och att ökningen av barn på institution har varit stort i Estland och Lettland under senare år<sup>93</sup> där problemet inte alls har fått samma genomslagskraft. Svårigheterna med att uppvisa snabba och tydliga resultat inför EU-medlemskapet har fört med sig att socialpolitiken inte har reformeras i samma takt som politiken som rör barnavård. Barn överges fortfarande på grund

---

<sup>86</sup> Erös (2007)

<sup>87</sup> Bratianu och Rosca (2005), Erös (2007)

<sup>88</sup> Erös (2007), Lataianu (2003)

<sup>89</sup> Buzducea (2005)

<sup>90</sup> Erös (2007)

<sup>91</sup> Ers (2006), Erös (2007)

<sup>92</sup> Lataianu (2003)

<sup>93</sup> Jerre (2005)

av ekonomiska och sociala svårigheter<sup>94</sup>. Jerre menar vidare att det har skett en minskning av antalet barn på institutioner under senare år, men istället har antalet övergivna barn och internationella adoptioner ökat och handeln med barn är fortfarande en realitet<sup>95</sup>.

Incitament för att satsa mer pengar på generell fattigdomsbekämpning och hjälp till socialt utsatta familjer än pengar till fler socialarbetare och bättre placeringmöjligheter är något som Erös (2007) efterfrågar i relation till denna problematik<sup>96</sup>. Sedan 1997 har EU drivit ett oräkneligt antal program i Rumänien, bland annat Phare -programmet<sup>97</sup>. Barnavårdens och lagstiftningens reformering, samt de första placeringarna av barn gjordes inom detta program. Barn som hade tillbringat större delen av sina liv på statliga barninstitutioner fick nu en chans att leva i familjehem eller i barnhem under mer familje- och hemliknande förhållanden<sup>98</sup>.

Nya arbetsområden och professioner skapas i takt med utvecklingen av olika tjänster för barn och familjer, dessa är till exempel center för mödrar, dagcenter för barn som behöver hjälp med sina studier, tjänster för stöd och hjälp till ungdomar som kommer från olika placeringar, center för rådgivning och stöd för barn och föräldrar, tjänster riktade till gravida kvinnor för att förebygga övergivande av nyfödda barn, dagcenter för vård, habilitering och rehabilitering för funktionshindrade barn, olika tjänster för gatubarnen, center för rådgivning och stöd för barn som utsätts för våld eller försummelse av sina föräldrar<sup>99</sup>.

Eriksson visar i sin c-uppsats vilken betydelse en nära relation till en annan hade för barn som är uppvuxna på institutioner i Rumänien. Hon väljer att benämna barnen maskrosbarn och visar på teoretiska kopplingar till resilience och utvecklingspsykopatologisk forskning<sup>100</sup>.

Ers har gjort en etnologisk avhandling om ett svenskt biståndsprojekt i Rumänien. Hon problematiserar och diskuterar hur biståndet förmedlas från oss till ”dem” och hon ser biståndsarbetet som en reformkraft i utvecklingen av ett ”mänskligare” Rumänien. Ers tillbringade 5 månaders fältstudier hos frivilligorganisationen och kombinerade deltagande observationer med intervjuer och fältdagbok<sup>101</sup>.

Hallonsten har skrivit om diakoni i Sverige och i världen, han tar bland annat upp kombinationen av diakoni och mission vid arbete i andra länder och dess svårigheter och styrka<sup>102</sup>. Dorr skriver om missionsarbete i den moderna världen och det sociala arbetets vikt i ”missionens tjänst”<sup>103</sup>. Fagerström och Stenberg skriver i sin c-uppsats om den kristna trons betydelse för yrkesverksamma socionomer i Sverige<sup>104</sup>. Bibeln har använts på ett flertal ställen och får i sammanhanget anses som en ideologisk referens, för att fördjupa och förstå det kristna sammanhanget i uppsatsen<sup>105</sup>.

---

<sup>94</sup> Jerre (2005)

<sup>95</sup> Jerre (2005)

<sup>96</sup> Erös (2007)

<sup>97</sup> Zamfir (1997)

<sup>98</sup> Zamfir (1997)

<sup>99</sup> Bratianu och Rosca (2005), Erös (2007)

<sup>100</sup> Eriksson (2007)

<sup>101</sup> Ers (2006)

<sup>102</sup> Hallonsten (1993)

<sup>103</sup> Dorr (2000)

<sup>104</sup> Fagerström och Stenberg (2006)

<sup>105</sup> Svenska folkbibeln (1998)

### 3.2 Familjehem och hem för vård och boende

*”Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte är sådan att hemmet blir att anse som ett hem för vård eller boende enl. 6§andra stycket”, § 35 Socialtjänstförordningen<sup>106</sup>.*

Enligt föräldrabalken 6 kapitlet har varje barn rätt till ”omvårdnad, trygghet och en god fostran”. Givaren för denna omsorg är barnets ursprungsföräldrar. Det finns dock en del föräldrar som inte klarar sin uppgift på ett adekvat sätt och därför finns det till exempel familjehem som tar emot barn för längre eller kortare tid. I Sverige är familjehem den vanligaste formen för barn som inte kan bo kvar hemma<sup>107</sup>.

Andersson hänvisar till Egelund och Hestbaek, samt Lundström och Sallnäs när hon skriver att barn som är placerade i familjehem i stor utsträckning kommer från familjer med låg utbildningsnivå, dålig ekonomi eller fattigdom, samt de som är marginaliserade<sup>108</sup>. Höjer kommer fram till samma resultat och visar därutöver att de flesta av föräldrarna har missbruks- och/eller psykiska problem och de kommer till största del från socialgrupp 3<sup>109</sup>. Hessles studie från 1988 pekar i samma riktning<sup>110</sup>. Detta gör att de flesta barn som placeras i familjehem i Sverige tidigare har bott tillsammans med sin mamma i en svår ekonomisk och social situation och fäderna har oftast haft en perifer roll redan före placeringen<sup>111</sup>.

Socialnämnden i varje kommun har ansvaret för att familjehem finns tillgängliga<sup>112</sup>. Familjehemmets uppgift är att ”träda i föräldrarnas ställe” och ta hand om ett placerat barn på ett sätt som ett barns föräldrar normalt gör, att vara goda föräldrar”. Till skillnad från föräldrar är familjehem inte vårdnadshavare<sup>113</sup>.

*”Hem för vård eller boende (HVB) är ett sammanfattande begrepp för socialtjänstens institutioner. Som hem för vård eller boende definieras alla verksamheter med mer än fyra platser, eller verksamheter där vården bedrivs yrkesmässigt”<sup>114</sup>.*

Hit hör även det som tidigare kallades för ”storfosterhem”. Fosterhem bedrivs av enskilda familjer, men Hem för vård eller boende kan ha olika huvudmän såsom staten, kommunen eller privata aktörer eller organisationer<sup>115</sup>.

Löfstrand menar att man i Sverige i första hand verkar för att barn och föräldrar ska få hjälp och stöd för att reda ut sina problem på ”hemmaplan”, detta för att undvika en separation av barn och föräldrar<sup>116</sup>. Utöver detta finns placering i familjehem som en av insatsformerna för barn när föräldrarna inte utövar ett fullgott föräldraskap<sup>117</sup>.

---

<sup>106</sup> Höjer (2001, s.9)

<sup>107</sup> Andersson (1995), Höjer (2001)

<sup>108</sup> Andersson (2007), Egelund och Hestbaek (2003), Lundström och Sallnäs (2003)

<sup>109</sup> Höjer (2001)

<sup>110</sup> Hessle (1988)

<sup>111</sup> Höjer (2001)

<sup>112</sup> Löfstrand (2009), Riksdagens revisorer (2001/02:16)

<sup>113</sup> Löfstrand (2009)

<sup>114</sup> Löfstrand (2009)

<sup>115</sup> Höjer (2001)

<sup>116</sup> Löfstrand (2009)

<sup>117</sup> Löfstrand (2009)

Höjer visar hur familjehemsvården ser ut i de tre nordiska länderna<sup>118</sup>, vilket är viktigt att veta för att få en jämförelsegrund till arbetet som bedrivs i Rumänien. I sin avhandling ”Fosterfamiljens inre liv” finns mycket mer att hämta när det gäller hur en familj förändras och påverkas av att bli foster/familjehem. Höjer kombinerar 550 kvantitativa enkäter till fosterföräldrar, med 17 kvalitativa intervjuer med fosterföräldrar och hon finner liksom tidigare studier också visat att majoriteten av fosterföräldrarna kommer från landsbygden, de lever i stabila äktenskap, de har barn som livsplan och fosterföräldraskapet är främst kvinnornas ”projekt”. Höjer visar att fosterföräldraskapet skiljer sig mot det ”vanliga föräldraskapet” på så vis att fosterföräldrarna inte har juridisk omsorg om barnen och inte kan påverka och ta beslut i samma utsträckning som en ”vanlig” förälder kan. Detta gör att situationen kan vara mer ostabil för barnet som är placerat. Hon redovisar att relationen till de biologiska föräldrarna är relativt välfungerande och att de biologiska barnen i de flesta fall är ”nöjda med” att leva i en fosterfamilj<sup>119</sup>.

Andersson studerar små barns utsatthet i sin hemmiljö och på hem för vård eller boende<sup>120</sup>. Hon studerar *”barn som alltsedan sin födelse haft större påfrestningar och färre skyddande och kompenserande faktorer i sin livssituation än andra barn”*<sup>121</sup>. Studien är longitudinell och Andersson har följt 26 barn i sju olika studier under 20 års tid, de har alla varit omhändertagna på grund av föräldrarnas missbruk<sup>122</sup>. Den teoretiska grunden är psykoanalytisk teori om objektrelationer och i den sista studien använder hon sig av utvecklingspsykopatologi, som jag också har valt som teoretisk förankring<sup>123</sup>. Hon problematiserar barnens förhållande och anknytning till sina biologiska föräldrar samt fosterföräldrarna och visar på hur olika barnens situation kan bli trots att utgångspunkten är relativt lika<sup>124</sup>.

### 3.3 Familjebegreppet och dess relevans för min studie

Qvortrup menar att i vår kultur så är det familjen som i första hand skall tillgodose barnens behov av trygghet, närhet och omsorg<sup>125</sup>. När det gäller synen på familjen så är det fortfarande ”kärnfamiljen” som är idealet, när man talar om den ”goda familjen”<sup>126</sup>. Att tilläggas bör att familjen under historiens gång har sett ut på olika sätt och haft olika förutsättningar, det vill säga familjens utformning är inte konstant över tid<sup>127</sup>.

När det gäller fosterfamiljens utformning så skiljer den sig mot den ”vanliga familjen” på så sätt att den inte grundar sig på biologiska band mellan barn och föräldrar, utan på avtal mellan socialtjänst och fosterföräldrar, som när som helst kan sägas upp eller förändras av någon av parterna<sup>128</sup>. Barnens placering är på så sätt mycket osäker och oförutsägbar för barnet<sup>129</sup>. Skerfving talar därför om familjehemsplacerade barn som ”ovisshetens barn”, utan någon säker framtid eller stabilitet<sup>130</sup>. En stor skillnad mellan fosterföräldraskap och ”vanligt”

---

<sup>118</sup> Höjer (Nordisk Socialt Arbeid, nr 1 2002)

<sup>119</sup> Höjer (2001)

<sup>120</sup> Andersson (1995)

<sup>121</sup> Andersson (1995, s.7)

<sup>122</sup> Andersson (1995), Andersson (2008)

<sup>123</sup> Andersson (1995), Andersson (2008)

<sup>124</sup> Andersson (1995), Andersson (2008)

<sup>125</sup> Qvortrup (1993), Höijer (2003), Höijer och Nordenfors (2006)

<sup>126</sup> Höjer (2003)

<sup>127</sup> Höjer (2003), Giddens (1992)

<sup>128</sup> Höjer (2003)

<sup>129</sup> Socialstyrelsen (1995:8), Höijer (2003)

<sup>130</sup> Socialstyrelsen (1995:8)

föräldraskap är att fosterföräldrarna inte har det juridiska ansvaret för barnen och de måste hela tiden relatera till de biologiska föräldrarna, samt till socialtjänsten<sup>131</sup>.

En sak som väsentligt skiljer familjerna i byn från förhållanden i Sverige är att varje familj har ansvar för ungefär 10 placerade barn, det gör att de rumänska familjerna i Sverige skulle klassificeras som Hem för Vård och Boende, men då de så tydligt vill utgör ”riktiga familjer” och också har familjen som sitt ”arbetsätt” så har jag i min studie valt att kalla familjerna för just familjehem. Tidigare i Sverige skulle familjerna just ha kallats för storfamiljer<sup>132</sup>.

---

<sup>131</sup> Höjer (2001)

<sup>132</sup> Höjer (2001), Nelsson (2004), Lofstrand (2009)

## 4 Teoretiska utgångspunkter

### 4.1 Utvecklingspsykopatologi och resilience forskning

Thomassen menar att en teori är en ”abstrakt förenkling av verkligheten”<sup>133</sup>, teorin används för att förklara eller skapa en fördjupad förståelse för ett fenomen eller ”problem”<sup>134</sup>. Larsson menar att vetenskapsteori förklarar hur verkligheten är beskaffad utifrån olika utgångspunkter<sup>135</sup> och att vi människor alltid utgår från någon teori när vi uppfattar verkligheten<sup>136</sup>. Som jag tidigare har nämnt så utgår jag från utvecklingspsykopatologi och resilience forskning i min studie, jag har också valt att fördjupa förståelsen för det kristna perspektivet genom att här också redogöra för ”grunder” i en kristen syn på socialt arbete, då detta i stor utsträckning påverkar mitt resultat och min analys i denna studie.

Utvecklingspsykopatologin har utvecklats i gränslandet mellan psykiatri och utvecklingspsykologi. Skillnaden mellan utvecklingspsykologi och utvecklingspsykopatologi är att den förra studerar normala utvecklingsprocesser och den senare studerar avvikelser från det ”normala”<sup>137</sup>. Utvecklingspsykopatologin studerar vidare samspelet mellan riskfaktorer och skyddande faktorer för barn som växer upp i utsatta miljöer och ser när dessa bidrar till en motståndskraft hos barnet, så kallad resilience<sup>138</sup>. Werner och Smith, samt Borge väljer att lägga större vikt vid så kallade friskfaktorer än vad som tidigare gjorts. De talar om att barn kan växa upp till trygga individer även om uppväxtsituationen är svår<sup>139</sup>, detta är i samma anda som Antonovsky när han beskriver hur en tredjedel överlevare från koncentrationsläger kan leva ett relativt gott liv, istället för att fokusera på de överlevare som mår psykiskt och fysiskt dåligt<sup>140</sup>. Werner och Smith definierar ”motståndskraft” och ”skyddsfaktorer” som positiva motpoler till sårbarhet och riskfaktorer. Motståndskraften (the resilience) kan variera hos olika individer, medan skydds-/respektive riskfaktorer synes vara lika bland olika barn och i olika miljöer. Skyddsfaktorer fungerar alltid i relation till riskfaktorer och skyddsfaktorer kan så att säga ”dämpa” riskfaktorers ”skadlighet” för individen. Skyddsfaktorer hjälper individen till att finna utvägar och lita till sin egen förmåga<sup>141</sup>. Andersson menar att återkommande teman som är viktiga för att utveckla en ”resilience” eller motståndskraft hos barnet är att det har tillgång till stödjande funktioner såsom nära relationer till vuxna och att de går i en bra skola<sup>142</sup>.

Bronfenbrenner talar redan 1979 om risk- och stödjande faktorer för barn. Hon talar om att distanta och närliggande faktorer påverkar barns utveckling på olika nivåer<sup>143</sup>. På *makronivå* handlar det om de ekonomiska och socialpolitiska, samt kulturella förhållanden som barn växer upp i. *Exonivån* innebär hur makronivån gestaltar sig i bostadsmiljö, sociala nätverk, arbetsmöjligheter, skolgång och ekonomi för familjen. *Mesonivån* skildrar hur olika miljöer och sammanhang som familjen är en del av påverkar i interaktionen dem emellan och *mikronivån* handlar om den direkta interaktionen mellan vårdnadshavare och barn<sup>144</sup>.

---

<sup>133</sup> Thomassen (2008, s.32)

<sup>134</sup> Thomassen (2008)

<sup>135</sup> Larsson (2009)

<sup>136</sup> Larsson (2009)

<sup>137</sup> Andersson (2008)

<sup>138</sup> Andersson (2008), Werner och Smith (2003 (1992) eng.), Borge (2005)

<sup>139</sup> Borge (2005), Werner och Smith, (2003 (1992) eng.)

<sup>140</sup> Antonovsky (2005 (1987))

<sup>141</sup> Werner och Smith (2003), Rutter (1989), Andersson (2008)

<sup>142</sup> Andersson (2008)

<sup>143</sup> Bronfenbrenner (1979)

<sup>144</sup> Bronfenbrenner (1979)

Bronfenbrenner menar att olika faktorer på de olika nivåerna påverkar till att skapa *risk-* eller *stödjande faktorer* för barnet och familjen. Hon menar vidare att barnet också influerar sin uppväxtmiljö genom sina egna egenskaper och brister<sup>145</sup>.

Masten talar om skyddande- respektive riskfaktorer för barns utveckling. Istället för makro-, meso-, exo- och mikronivå, talar han om individ-, familje-, relations- och samhällsnivåer<sup>146</sup>. Han menar att skyddande faktorer på individnivå är att barnet besitter en god kognitiv förmåga, att det har ett lättsamt temperament, en flexibel personlighet, en positiv självbild, en optimistisk syn på världen, talanger som värdesätts av sig själv och av andra, en tro på en mening med livet, god självkontroll och kontroll över känslor, att man har humor och är attraktiv<sup>147</sup>. När det gäller familjenivån talar han om betydelsen av att ha nära relationer med vuxna vårdnadshavare, vilket också Bronfenbrenner tar upp. Vidare talar han om ett skydd i att ha auktoritativa föräldrar, mycket värme trots höga krav, ett positivt familjeklimat, låg andel konflikter mellan föräldrarna, ett organiserat hem, föräldrar med högre utbildning, föräldrar som engagerar sig i barnets skolgång, god socioekonomisk status, samt föräldrar som besitter många av de faktorer som nämndes som skyddande på barnets nivå<sup>148</sup>. På relationsnivån, både inom och utanför familjen nämns att de skyddande faktorerna inkluderar nära relationer med socialt kompetenta och stöttande vuxna, samt relationer med socialt kompetenta jämnåriga som är lydiga sina föräldrar. Till sist på samhällsnivå nämns faktorer såsom att barnet går i en bra skola, att det deltar i fritidsaktiviteter och olika intresseorganisationer, såsom skolor, klubbar, scouter etc. Skyddande för barnet är också att bo i ett grannskap som kännetecknas av en känsla av gemenskap och trygghet med ett tillhörande socialt skydds nät<sup>149</sup>.

En studie av Werner och Smith (1992) visar på hur olika biologiska och psykosociala faktorer påverkar barns utveckling till vuxna individer. Deras syfte är att se på långsiktiga konsekvenser av tidiga traumatiska förhållanden, samt att *"kartlägga de långsiktiga effekterna av skyddsfaktorer och motståndskraft"* hos individer som växt upp i Hawaiiis södra övärld<sup>150</sup>. Författarna betonar dessa skyddande faktorer som de ser som centrala för att barnen ska utvecklas till välfungerande vuxna. Dessa faktorer är dels barnens egna egenskaper som hjälpte barnet att få "positiv respons" hos vårdnadshavarna. Dessa egenskaper kan handla om en "förmåga att se framåt", att vara intelligent och/eller få goda resultat i skolan, att vara "duktig hemma", för flickor att "se bra ut". Skyddsfaktorer är också att ha en mor med god självkänsla eller kärleksfulla "föräldrasubstitut" i familjens närhet, till exempel släktingar<sup>151</sup>. En annan skyddande faktor är att föräldrarna har kunnat ge ett positivt gensvar till barnen så att de har kunnat utveckla en sund självkänsla. Så kallade *"möjligheter till förändring"* som olika livsfaser och sammanhang medverkar till kan också ses som en skyddsfaktor<sup>152</sup>. Tre viktiga förutsättningar för att en sådan förändring ska kunna ske är att individen fått möjlighet till att studera som vuxen, verkar i ett idéellt sammanhang eller fått ett "religiöst engagemang"<sup>153</sup>. Detta påminner om det som Andersson benämner som "timing" eller

---

<sup>145</sup> Kalland (2002), Bronfenbrenner (1979)

<sup>146</sup> Masten (2002)

<sup>147</sup> Masten (2002), Eriksson (2007)

<sup>148</sup> Masten (2002)

<sup>149</sup> Masten (2002)

<sup>150</sup> Werner och Smith (2003, s. 19 (1992 eng.))

<sup>151</sup> Werner och Smith (2003 (1992 eng.))

<sup>152</sup> Werner och Smith (2003 (1992 eng.))

<sup>153</sup> Werner och Smith (2003 (1992 eng.))

tidpunkter, att vissa händelser och skeenden har större vikt än andra beroende på när de sker<sup>154</sup>.

#### 4.2 Kristen tro och socialt ansvar

Här väljer jag att presentera en kortare text av vad jag uppfattar som essensen i den kristna tron och i de ”sociala kristna handlingarna”. Detta gör jag för att ge dig som läsare en uppfattning om vad den kristna tron kan innebära för de respondenter som medverkat i min uppsats och jag hoppas att denna korta introduktion till ”kristen teoribildning” kan ge dig en ökad förståelse för vidare resultat och analys i min studie.

Kristna människor tror på en älskande Gud som sände sin son till jorden för att ”frälsa världen” (Joh 3:16<sup>155</sup>). Det viktigaste i kristen tro är att människor genom Jesu död och uppståndelse kan få förlåtelse för sina synder och få försoning med Gud och därmed rätt till evigt liv i gemenskap med Gud<sup>156</sup>. Genom att bekänna Jesus Kristus som Guds Son och Herre, och tro på hans uppståndelse från de döda (Rom 10:9-10<sup>157</sup>) får man del i Guds ”frälsningsverk”<sup>158</sup>. Blenberger och Nilsson menar att en kristen uppfattar människan som, skapad av Gud och att hon befinner sig i en relation till Gud<sup>159</sup>.

Kristna människor tror att Jesus skall komma tillbaka till jorden för att döma mellan gott och ont och hämta hem de frälsta till Gud<sup>160</sup>. Den viktigaste källan till den kristna tron är Bibeln som innehåller Gamla testamentet och Nya testamentet.

Den kristna tron innebär ett socialt ansvarstagande, enligt (Luk 10:25-37<sup>161</sup>) som berättar om den barmhärtige samariern, som bryr sig om den som ligger slagen längs vägen. De sociala handlingarna samverkar ofta med evangelisation i den kristna tron och dessa handlingar kallas ibland för diakoni eller mission<sup>162</sup>. I Matteusevangeliet 25:34-40, säger Jesus ”*Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta, som är mina bröder, det har ni gjort för mig*”. Jesaja i gamla testamentet uttrycker; ”*Lossa orättfärdiga bojar, lös okets band, släpp de förtryckta fria, bryt sönder alla ok, ja, dela ditt bröd åt den hungrige, skaffa de fattiga och hemlösa en boning, kläd den nakne var du än ser honom och drag dig inte undan för den som är ditt kött och blod*” (Jes 58:6-7<sup>163</sup>).

Bibeltexter och gudstron kan på detta sätt inspirera kristna människor världen över till att bedriva socialt kristet arbete/diakoni. Donald Dorr säger ungefär så här; mission involverar att man sträcker sig ut, ingen mission skulle vara komplett om man inte också räcker ut en hand till de marginaliserade i samhället<sup>164</sup>. Detta fastslås också av Lausanne deklARATIONEN<sup>165</sup> som är en världsomspännande kristen deklARATION om tro, evangelisation och socialt ansvar.

Deklarationen säger bland annat ”*att både evangelisation och socialt och politiskt engagemang tillhör vår kristna plikt*”<sup>166</sup>.

---

<sup>154</sup> Andersson (2008)

<sup>155</sup> Svenska Folkbibeln (1998), Johannevangeliet kapitel 3 och vers 16

<sup>156</sup> <http://sv.wikipedia.org/wiki/Kristendom>

<sup>157</sup> Svenska Folkbibeln (1998), Romarbrevet kapitel 10 och vers 9-10

<sup>158</sup> <http://sv.wikipedia.org/wiki/Kristendom>

<sup>159</sup> Blenberger och Nilsson (1998)

<sup>160</sup> <http://sv.wikipedia.org/wiki/Kristendom>

<sup>161</sup> Svenska Folkbibeln (1998), Lukasevangeliet kapitel 10 och vers 25-37

<sup>162</sup> Hallonsten (1993), Dorr (2000)

<sup>163</sup> Svenska Folkbibeln (1998), Jesaja kapitel 58 och vers 6-7

<sup>164</sup> Dorr (2000)

<sup>165</sup> <http://www.lausanne.org/sv/covenant>

<sup>166</sup> <http://www.lausanne.org/sv/covenant>



## 5 Resultat och analys

I denna del kommer jag att ge en bild av hur mina respondenter reflekterat kring mina frågeställningar och jag kommer också att ge en möjlig tolkning och analys utifrån mina valda teorier om utvecklingspsykopatologi och resilience, samt kristen tro och socialt ansvar. Dessa frågeställningar skapar olika temaområden som jag kommer att diskutera och analysera utifrån tidigare forskning och teori. Jag kommer att jämföra det insamlade materialet med forskning kring familjehem och institutionsboende i Sverige.

Det finns olika tekniker för att analysera ett material, till exempel meningsanalys, språklig eller diskursiv analys<sup>167</sup>. Jag har själv valt att analysera med hjälp av teoretisk tolkning<sup>168</sup>, där jag har sammanfört mina resultat med teorier kring utvecklingspsykopatologi<sup>169</sup> och kristet socialt ansvar och jag har använt mig av tidigare forskning i ämnet för att få fram skillnader och för att kunna göra jämförelser med tidigare studier och kunskap. Jag har systematiskt gått igenom mitt material för att skapa olika relevanta teman och sammanhang och jag har speciellt använt mig av studiens frågeställningar.

### 5.1 Hur ser barnens bakgrund ut som är placerade i organisationernas familjehem?

Enligt Dina som är socialarbetare i Caminul Felix så finns det vissa likheter hos de barn som placeras på mindre institutioner, hos fosterföräldrar eller på utredningshem i Rumänien. De flesta av barnen kommer från fattiga hemförhållanden, där föräldern ofta är ensamstående och/eller föräldern/föräldrarna har alkoholproblem<sup>170</sup>. Dessa iakttagelser verkar överrensstämma med situationen i Sverige. I en undersökning från 1988 visar Hessle att de flesta barn som var placerade i ”Barn i kris- projektet” hade föräldrar med missbruksproblem och/eller psykiska problem, 90 % kom från socialgrupp 3 och 84 % hade en ensamstående förälder<sup>171</sup>. Nyare forskning visar att förhållandet består; Egelund och Hestbaek visar att det är väldokumenterat att placerade barn kommer från familjer med dålig ekonomi eller ren fattigdom<sup>172</sup>. Lundström och Sallnäs menar att barn som växer upp i fattigdom, har ensamstående föräldrar (läs kvinnor) och invandrarbakgrund oftare förekommer i den sociala barnavården<sup>173</sup>. Bronfenbrenner talar om att distanta och närliggande faktorer påverkar barns utveckling på olika nivåer och på *makronivå* handlar det om de ekonomiska och socialpolitiska, samt kulturella förhållanden som barn växer upp i. På *exonivån* innebär det hur makronivån gestaltar sig i bostadsmiljö, sociala nätverk, arbetsmöjligheter, skolgång och ekonomi för familjen. Bronfenbrenner menar att olika faktorer på de olika nivåerna påverkar till att skapa *risk-* eller *stödjande faktorer* för barnet och familjen, vilket i detta fall får betecknas som riskfaktorer<sup>174</sup>.

Andersson menar att missbruk är det främsta skälet till att barn blir omhändertagna också i Sverige och också hon talar om att ensamstående föräldrar är överrepresenterade, men hon klargör även att det handlar om mammor, männen har ofta en perifer roll i barnens liv även innan en placering. Dina menar att de allra flesta barn som placeras i Rumänien har en romisk bakgrund<sup>175</sup>. Att det är just barn till romiska familjer som blir placerade i Rumänien har enligt Dina att göra med att det beror på att Romer ofta har många barn, vilket också Zamfir och

---

<sup>167</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>168</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>169</sup> Se till exempel Andersson (2008), samt Borge (2009 (2005))

<sup>170</sup> Intervju med Dina (23/3-2010)

<sup>171</sup> Hessle (1988), Höijer (2001)

<sup>172</sup> Egelund och Hestbaek (2003), Andersson (2007)

<sup>173</sup> Lundström och Sallnäs (2003), Andersson (2007)

<sup>174</sup> Bronfenbrenner (1979)

<sup>175</sup> Intervju med Dina (23/3-2010)

Zamfir bekräftar<sup>176</sup>. Kvinnorna gifter sig tidigt, en del redan vid 12 års ålder och familjerna lever fortfarande på ett traditionellt sätt med utökade familjer<sup>177</sup>. Forskningen visar att romiska barn i Rumänien till stor del saknar skolgång och läskunnighet; av barnen är det bara 50 % som regelbundet går i skolan, vidare lever romiska familjer ofta i stor fattigdom<sup>178</sup> vilket i Sverige har visat sig vara en grund för omhändertagande av barn och svårigheter i familjen<sup>179</sup>.

Bilden bekräftas av föräldrarna i familjebyn; *"Vi vet inte hur det är i de andra husen, men i vårt hus är alla (barn) antingen ungerska eller romer. Så alla förutom en, som antagligen är rumänsk"*<sup>180</sup>. De berättar vidare att de har tre syskon från samma familj och de bodde under svåra och fattiga förhållanden, *"deras föräldrar skickade dem inte till skolan"* och deras pappa slog dem<sup>181</sup>. Föräldrarna berättar vidare att tre andra syskon bodde med sin familj i ett litet rum på ca 6 kvm och de gick inte heller i skolan. De var ungerska och kunde inte tala rumänska. Här kommer det in något nytt, föräldrarna talar om romer, men också om ungerska barn i Rumänien. Andersson visar att barn som har föräldrar med utländsk härkomst eller som tillhör en etnisk minoritet har det svårare än andra barn också i Sverige, vilket Lundström och Sallnäs samt Hessle bekräftar<sup>182</sup>.

Sonja, en annan av föräldrarna i familjebyn berättar att en flicka hittades på gatan ca 4 år gammal, hon kunde inte prata och hennes pappa var i alkoholkoma. Sonja bekräftar att de flesta barn kommer från familjer med alkoholproblem och våld eller från familjer där föräldrarna är skilda eller aldrig varit gifta<sup>183</sup>.

Ron som både är förälder i byn och arbetar som socialarbetare i organisationen menar att de flesta barnen som är placerade hos dem *"kommer från familjer där familjerna hamnar i problem på grund av promiskuitet, alkohol, skilsmässa, eller genom att de förlorar jobbet och sina hus och de slutar på "gatan."*<sup>184</sup> Ron talar vidare att om familjer lever i djup fattigdom från början så leder det nästan alltid till att barnen blir omhändertagna och placerade. Han menar också att det *"finns barn som har varit fysiskt utnyttjade, en del även sexuellt utnyttjade, en del blir övergivna, föräldrarna försvann och lämnade dem"*<sup>185</sup>. Något som också är typiskt menar han är att mammor lämnar sina barn på sjukhuset vid födseln. De lämnar sitt "moderskap" och barnet där. *"Vi har några sådana barn här också, så jag kan ge dig många olika berättelser"*<sup>186</sup>.

---

<sup>176</sup> Zamfir och Zamfir (1996)

<sup>177</sup> Zamfir och Zamfir (1996)

<sup>178</sup> Zamfir och Zamfir (1996)

<sup>179</sup> Höjer (2001)

<sup>180</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010)

<sup>181</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010)

<sup>182</sup> Lundström och Sallnäs (2003), Andersson (2007), Hessle (2003)

<sup>183</sup> intervju med Sonja, hus 4 (23/3-2010)

<sup>184</sup> intervju med Ron, hus 3 (21/3-2010)

<sup>185</sup> intervju med Ron, hus 3 (21/3-2010)

<sup>186</sup> intervju med Ron, hus 3 (21/3-2010)

## 5.2 Hur ser kontakten ut mellan barn, ”fosterföräldrar” och de biologiska föräldrarna?

Nu ska vi gå vidare och studera hur relationen mellan barnen och deras biologiska föräldrar ser ut. Detta är något som står högt på agendan i Sverige när det gäller placerade barn<sup>187</sup>. Även i Rumänien krävs det att barnen har kontakt med sina biologiska föräldrar under tiden de är placerade<sup>188</sup>. Det är föräldraparen i familjebyn som redogör för sin syn på relationerna till de biologiska föräldrarna och dess svårigheter och positiva delar.

Andersson säger att det är viktigt för barn att ha en nära relation till åtminstone en av sina föräldrar och om detta inte är möjligt istället ha en nära relation till ”någon i föräldrars ställe” för att få en tillhörighet och skapa sin egen identitet<sup>189</sup>. Masten menar att nära relationer till socialt kompetenta och stöttande vuxna är att betrakta som skyddande faktorer på ”relationsnivån”<sup>190</sup>. Om vi undersöker de barn som bor i familjebyn i Rumänien så kan vi se att de har olika relationer till sina biologiska föräldrar och sina ”fosterföräldrar”<sup>191</sup>.

Noomi och Daniel som är husföräldrar i byn uttrycker att; *”Ingen av deras föräldrar kommer och söker efter dem”*. De säger att en del av barnen verkligen saknar sina föräldrar och att de som husföräldrar har försökt att besöka föräldrarna med barnen, men det har efter hand runnit ut i sanden. De berättar vidare om ett av barnen som hade en svår sjukdom förra året och var inlagd på sjukhus och som fick besök av sin mamma två gånger.

De säger att *”det gjorde honom väldigt ont, för att hon inte kom. Men å andra sidan så erbjöd sig hans mamma att stanna med honom och ”titta efter” honom på sjukhuset, men det ville han inte.” När han pratade med sin mamma, så ville han alltid se min mamma där också”*<sup>192</sup>.

Husföräldrarna uttrycker att barnet känner en ambivalens inför sin biologiska mamma. Han dras mellan längtan efter henne och en brist på tillit till henne när hon väl kommer. Detta kan tala för att han har en osäker anknytning till sin biologiska mamma<sup>193</sup>. Dock visar det sig att fosterföräldern finns där som en trygg anknytning, vilket i situationen och i det övriga livet är viktigt för barnet<sup>194</sup>. En god anknytning till en annan vuxen kan vara en stödjande och skyddande faktor för barnet, även om det går igenom svårigheter<sup>195</sup>. Havik menar att barnets tidigare negativa erfarenheter av anknytning kan mildras och repareras genom att en ny miljö som är stabil och näringsrik, vilket också sker om barnet blir placerad i ett familjehem som fungerar såsom det är tänkt<sup>196</sup>.

Rima är också förälder i familjebyn. Hon berättar att av deras barn så har en stor syskonskara sin mamma i fängelse och pappan är alkoholist. Hon berättar att de förra året fick veta att mamman blivit kristen i fängelset, vilket var en mycket positiv signal för henne. De berättar vidare att *”pappan ringer hela tiden, när han är full”*, men hon uttrycker att det är svårt att kommunicera med honom då. Den biologiska mamman kommer de att besöka i fängelset

---

<sup>187</sup> Andersson 1995, Höjer (2001)

<sup>188</sup> intervju med Ron (21/3-2010)

<sup>189</sup> Andersson (1995)

<sup>190</sup> Masten (2002)

<sup>191</sup> Höjer (2001)

<sup>192</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010)

<sup>193</sup> Andersson (1995)

<sup>194</sup> Andersson (1995), Hafnesköld och Risholm Mothander (2009)

<sup>195</sup> Masten (2002), Werner och Smith (2003 (1992 eng.))

<sup>196</sup> Havik (1999 (1998 Norge))

under nästa månad<sup>197</sup>, vilket kan vara bra för barnen då de får en möjlighet att fortsätta den tidigare relationen till sin mor<sup>198</sup>. Å andra sidan är det en svår situation för ett barn att möta sin mamma på ett fängelse, även då de har stöttning av sina ”fosterföräldrar”. Här ligger svåra avvägningar för fosterföräldrarna att göra, vad gäller barnens behov och hur de psykiskt kan hantera den situation som uppstår under och efter ett besök på ett fängelse.

Rima berättar om tre andra syskon och att deras biologiska mamma bor nära familjebyn, men att ”hon inte vill komma” och hälsa på sina barn. När jag frågar varför hon inte vill komma, så vet hon inte.

Rima säger att hon ”*tror att det är svårt för barnen när de möter sina föräldrar, för de blir konfunderade. Vem är mamma, vem är pappa?*”<sup>199</sup>.

Detta är något som återkommer i de olika berättelserna. Ron berättar att lagen kräver att barnen ska ha kontakt med de biologiska föräldrarna, men att det är svårt för att barnen hamnar i ”gungning” mellan två föräldrapar och detta leder till en förvirring för barnen enligt honom<sup>200</sup>. Han uttrycker det så här;

*”För några av dem är det bra att hålla kontakten, för andra inte. De (biologiska föräldrarna) kan ha dåligt inflytande och barnen blir obalanserade, de ”gungar” mellan två föräldrapar och ibland kan man se att de blir förvirrade. Det ger ingen riktigt god mening för deras balans i livet, men om lagen säger så, så måste vi respektera det. Vi måste hålla kontakten, vi tillåter det, men de flesta (av barnen) är väldigt obalanserade på grund av denna ”gungning” mellan två föräldrapar. De som inte får besök så ofta är mer balanserade, det är enkelt att se<sup>201</sup>”. Ron uttrycker vidare; ”Jag vill inte klippa av dessa band, men å andra sidan så kan du se att denna förvirring som finns i deras huvud, blir värre över tid, även vid vissa beslut som barnen måste ta. De är förvirrade även när de ska ta enkla beslut, för de växte upp i en omgivning där några av dem undrade ok; ”vem är min mamma? Vem är min pappa?”<sup>202</sup>.*

Andersson delar in barnen i sin studie i tre grupper efter deras relationer till sina biologiska föräldrar. Den första gruppen barn hade ingen relation alls till sina biologiska föräldrar. Alla dessa barn fick med tiden en god anknytning till sina fostermammor och de utvecklades normalt<sup>203</sup>. Grupp två hade en relativt god anknytning både till sin biologiska förälder (mamma) och till sina fosterföräldrar. Det som var karaktäristiskt för denna grupp var att relationerna mellan de biologiska föräldrarna och fosterföräldrarna var konfliktfyllda<sup>204</sup> och respektive föräldrapar tenderade att skjuta skulden för barnens ”problem” på det andra föräldraparet. ”*Barnen i denna grupp visade tecken på anpassningsproblem, lojalitetskonflikter och brister i välbefinnande*”<sup>205</sup>. Dessa fosterföräldrar menade precis som föräldrarna i min studie att barnen blev ”upp och ner” av att träffa sina biologiska föräldrar<sup>206</sup>, men Andersson menar att problemet egentligen kanske handlar om en bristande tillit mellan de två föräldraparen. I sin tredje grupp placerar Andersson barn som både har en god anknytning till sina fosterföräldrar och till sina biologiska föräldrar. Det som skiljer de två

---

<sup>197</sup> intervju med Rima, hus 2 (21/3-2010)

<sup>198</sup> Andersson (1995)

<sup>199</sup> intervju med Rima, hus 2 (21/3-2010)

<sup>200</sup> intervju med Ron, hus 3 (21/3-2010)

<sup>201</sup> intervju med Ron, hus 3 (21/3-2010)

<sup>202</sup> intervju med Ron, hus 3 (21/3-2010)

<sup>203</sup> Andersson (1995)

<sup>204</sup> Andersson (1995)

<sup>205</sup> Andersson (1995, s.93)

<sup>206</sup> intervju med Ron, hus 3 (21/3-2010)

grupperna åt är föräldraparens olika inställning till varandra<sup>207</sup>. I denna grupp mådde barnen bra och visade inga svåra känslouttryck vid mötena med de biologiska föräldrarna. Kan det vara så att ett systematiskt arbete på en god relation till de ursprungliga föräldrarna bidrar till en skyddande faktor för barnet när så är möjligt och att detta även skulle underlätta för barnet om det flyttar hem igen, då det kan behålla kontakten till fosterfamiljen? Detta menar i alla fall Andersson i en senare uppföljning av sin studie<sup>208</sup>.

Höjer ställer samma fråga till de fosterföräldrar hon undersöker i Sverige. Fosterföräldrarna i undersökningen anger att barnen har en god eller i alla fall tolerabel relation till de biologiska föräldrarna. Några tydliga svårigheter uttrycks inte konkret, men hon uttrycker att föräldraparen inte verkar tycka att det är *”korrekt att uttrycka en avvikande åsikt”* även om relationerna ibland kan vara besvärliga<sup>209</sup>. Det gör att de uttalanden jag får från Rumäniens ”fosterföräldrar” är än viktigare att höra då de också har en lag som kräver fortsatt kontakt, men kanske inte har samma politiska ”korrekthet” hos ”fosterföräldrarna”, vilket gör att de vågar svara utefter sin egen erfarenhet och situation. Här finns alltså någonting som vi kan ta med oss när det gäller de komplicerade relationerna mellan fosterföräldrar, barn och deras biologiska föräldrar även i Sverige och inte bara köpa argumentet ”det är för barnens bästa” som barn ska bevara relationen till sina föräldrar. Andersson menar att det finns en motsättning mellan behovs- och relationsorienterade synsätt inom forskningen om barn som är placerade i familjehem. *”Somliga hävdar att det viktigaste för barnens välbefinnande är att de får etablera nya och varaktiga relationer till fosterföräldrarna. Andra hävdar att det viktigaste för barnets identitet är att de får behålla kontakten med sina biologiska föräldrar”*<sup>210</sup>. Jag anser liksom Andersson att de synsätten inte bör ställas mot varandra. Det är viktigt för barnen med en kontinuitet och trygg anknytning till fosterföräldrarna eftersom de inte har fått vad de har behövt hos sina biologiska föräldrar, men för att de ska ha en tillhörighet och få möjlighet att utveckla sin identitet, kan det också vara bra om relationen till de biologiska föräldrarna behålls. Vidare så motverkar detta en djupgående lojalitetskonflikt som jag tidigare pekat på<sup>211</sup>.

Ron uttrycker en annan svårighet och det är när de biologiska föräldrarna kommer på besök till barnen. Han uttrycker att *”när föräldrarna kommer för att besöka, så har de med sig två väskor. En som är full med godis och en som är full med löften. Barnen äter godiset på två dagar, men de fortsätter ”tugga” på löfterna i månader efter besöket och detta är inte bra för barnet, det är förvirrande, du kan se det i hans liv”*<sup>212</sup>.

Detta gör att barnen endast ser de positiva sidorna hos de biologiska föräldrarna och att de får bilder av föräldrarna som endast delvis är sanna. Vad man kan göra åt detta är svårt att veta, men det borde ju vara viktigt att föra ett kontinuerligt och realistiskt samtal med barnen om hur situationen med de biologiska föräldrarna förhåller sig ur både positiv och negativ synvinkel. Havik menar att fosterföräldrarna har en betydande roll för barnen när det gäller att lära dem att reflektera över det som händer, uttrycka sina känslor, samt att skapa ”ordning” och mening i barnets inre kaos<sup>213</sup>.

---

<sup>207</sup> Andersson (1995)

<sup>208</sup> Andersson (2008)

<sup>209</sup> Höjer (2001, s. 221)

<sup>210</sup> Andersson (1995, s.29)

<sup>211</sup> Andersson (1995), Andersson (2008), Havik (1999)

<sup>212</sup> intervju med Ron (21/3-2010)

<sup>213</sup> Havik (1999), Antonovsky (2005 (1987 första tryckningen))

### 5.3 Vilken betydelse har den kristna tron för föräldrarna i arbetet med barnen?

Novotoj säger att ” *dessa barn behöver säkerhet, vi kan inte ge dem full säkerhet, inte våra medhjälpare heller, men om de har Gud, så kan Gud ge dem sin säkerhet. Vi försöker, men om de tror på Gud så har de en större säkerhet*”<sup>214</sup>.

Werner och Smith talar om att en ”religiös uppfattning” kan hjälpa individen till att skapa en ordning och mening med sitt liv<sup>215</sup>. Detta skulle också vara i linje med vad Antonovsky uppfattar som ett ”meningsskapande” förhållningssätt som hjälper individen att bemästra sin situation<sup>216</sup>. I de fall som barnet själv väljer om de vill tro på Gud och den kristna tron så kunde detta vara till hjälp för barnet, det kan också upplevas som en ”större trygghet” eller säkerhet som Novotoj talar om, när barnet ser att det är en del i ett större sammanhang och att det har en ”plats på jorden”. Eventuellt kan tron också bidra till en stabilitet och trygghet i familjen som sådan och detta är också viktigt för barnet med tanke på senare utveckling<sup>217</sup>.

Rima talar om hur den kristna tron påverkar vardagen för barnen i hennes ”hus”. Hon säger;

*”Jag tror att det är viktigt, att det är grundläggande (den kristna tron), för våra barn kom från svåra problem och här så har de en relation med Gud, de har fått många bönesvar. Ja, de ber och får svar, ber och får svar! Och vi ser hur de ”suger åt sig”, andligt så är de som svampar, jag förstod i början att det var viktigt och nu efter två år har de utvecklats mycket andligt...”*<sup>218</sup>.

Rima uttrycker att barnen påverkas positivt i sina personliga liv av den kristna tron och här betonar hon den personliga ”relationen” till Gud som avgörande. Hon uttrycker att de ”suger åt sig” som svampar det hon lär dem och det som de själva får uppleva i form av ”bönesvar”. Kanske är det så att Gudstron knyter an till något grundläggande hos människan, hon söker efter mening och trygghet i sitt liv, men också efter en relation till sin skapare? I den kristna tron talas det ofta om att människan har ett ”tomrum” inom sig som hon försöker fylla på olika sätt, men det enda som kan fylla det rummet fullständigt är Gud. Detta utgår från en vers i Bibeln där det uttrycks att Gud själv har lagt ner ”evigheten i människors hjärtan”<sup>219</sup> och detta skulle i så fall bidra till att skapa ordning, mening och begriplighet för henne i livet<sup>220</sup>. Förlåtelsen och försoningen<sup>221</sup> som är bärande delar av den kristna tron skulle också på detta sätt kunna bidra till en acceptans och hjälpa barnet att lägga de negativa erfarenheterna bakom sig och sträcka sig mot framtiden, vilket Havik uttrycker är viktigt för att barnet ska kunna bemästra sin situation för att sedan kunna leva ett gott liv<sup>222</sup>. Organisationen menar att så är fallet, då de säger ”*den påverkan som de fått med kristen kärlek och stöd har blivit det viktiga inflytandet till förändring*”<sup>223</sup>.

Noomi och Daniel talar om hur den kristna tron får återverkningar i vardagslivet, i föräldrarnas värderingar och attityder till barnens umgänge och sociala miljö.

---

<sup>214</sup> Intervju med Novotoj, hus 2 (den 21/3-2010)

<sup>215</sup> Werner och Smith (2003 (1992 eng.))

<sup>216</sup> Antonovsky (2005 (1987)), Havik (1999)

<sup>217</sup> Havik (1999), Masten (2002)

<sup>218</sup> Intervju med Rima, hus 2 (den 21/3-2010)

<sup>219</sup> Svenska Folkbibeln (1998)

<sup>220</sup> Werner och Smith (2003 (1992 eng.)), Antonovsky (2005 (1987))

<sup>221</sup> <http://sv.wikipedia.org/wiki/Kristendom>

<sup>222</sup> Havik (1999)

<sup>223</sup> Folder om verksamheten

De säger att; *”vanliga familjer i Rumänien, som inte är kristna, bryr sig inte så mycket om vilka vänner barnen har, vilka kläder de har, vilken omgivning de har, vart de går på dagarna. Det påverkar barnens liv om du inte ser och bryr dig om dessa saker och har goda värderingar. Se det bra och det dåliga och välja det goda, det försöker vi lära dem. Så vi ger dem vårt exempel”*<sup>224</sup>.

Föräldrparet talar om att de försöker att ge barnen ett föredöme eller ett exempel genom sina egna liv. Havik talar om att barn upplever sig själva i relation och i ”spegling” av sina närstående, hon säger att om barnet får nya ”föräldrar” så kan ett barn som upplevt en bristande omsorg ”förändra sina inre arbetsmodeller” genom att spegla sig i det nya föräldrparets agerande<sup>225</sup>. Här tänker jag att resonemanget om att vara ett gott exempel för sina barn som Noomi och Daniel uttrycker också kan få återverkningar i barnets inre och yttre agerande då de möter ett nytt sätt att förhålla sig till världen<sup>226</sup>. Noomi och Daniel uttrycker också att de som kristna föräldrar bryr sig om i vilken miljö och i vilka sammanhang som barnen befinner sig, samt vilka vänner de har och detta skulle kunna utgöra skyddande faktorer för barnet, så att barnen inte hamnar i en destruktiv eller tveksam miljö. Rutter menar att vuxna genom att hålla barnet ”borta ifrån risksituationer” kan bidra till skydd eller resilience hos barnet<sup>227</sup>, vilket också Masten talar om<sup>228</sup>.

En annan påverkan som den kristna tron kan få är det kärleksbudskap som den förmedlar, att varje människa är unik, att hon är älskad av Gud och att vi ska älska vår medmänniska<sup>229</sup>. Rima menar att det främsta hon som fosterförälder kan ge barnen är kärlek. Hon säger;

*”Jag kramar dem, jag ler åt dem och de ler tillbaka, jag smeker dem på kinden, vi köper choklad och de blir glada. När de uppför sig bra, så ger vi dem gåvor, när de inte har uppfört sig bra, så får de inga presenter. Jag tror att detta också är kärlek, för i Bibeln står det att ”den som är son”, får ta emot både ja och nej, kärlek och regler... (fritt). Det är också kärlek”*<sup>230</sup>.

Werner och Smith menar att ”kärleksfulla föräldrasubstitut kan vara skyddande faktorer för barnen så att de kan utvecklas och växa till som människor<sup>231</sup>. Havik menar att tydliga och traditionella regler kan hjälpa ett fosterbarn att ”hitta sig själv”<sup>232</sup>. Att därför sätta gränser, men också belöna ”det goda” kan stärka barnet och hjälpa den ur det ”kaos” i vilket han befinner sig<sup>233</sup>. Havik menar vidare att trygga rutiner och rimliga förväntningar med tiden kommer att ge barnet en känsla av att de är kapabla och att de är värdefulla, vilket kommer att stärka deras förmåga och självbild<sup>234</sup>.

---

<sup>224</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010)

<sup>225</sup> Havik (1999)

<sup>226</sup> Havik (1999)

<sup>227</sup> Rutter (2000), Borge (2005)

<sup>228</sup> Masten (2002)

<sup>229</sup> Blennberger och Nilsson (1998), Bibeln till exempel Matteusevangeliet kapitel 6 eller Johannesevangeliet kapitel 3

<sup>230</sup> Intervju med Rima, hus 2 (den 21/3-2010)

<sup>231</sup> Werner och Smith ((2003) eng. 1992)

<sup>232</sup> Havik (1999)

<sup>233</sup> Havik (1999)

<sup>234</sup> Havik (1999)

Ron talar om liknande ting när han säger att barnet i första hand behöver *”en trygg miljö, en omgivning som ”bryr sig”, en ”älskande” omgivning, en plats där han kan vara accepterad och få veta vad som är rätt och vad som är fel och så”*<sup>235</sup>.

Sonja menar också att det viktigaste för barnen är att de känner att de är älskade och accepterade<sup>236</sup>. Detta stämmer väl överrens med tidigare forskning. Killén talar om att ett *”tillräckligt gott föräldraskap”* kännetecknas av att barnet får omsorg *”i relation till de behov som barnet signalerar och inte i relation till de vuxnas behov”* och att barnet blir accepterad som det är <sup>237</sup>. Havik talar också om att barnet behöver ges tid för att kunna lämna tidigare mönster och arbetsmodeller och ta till sig det nya, hon säger att innan en förändring kan ske, måste barnet uppleva att det är accepterat som det är<sup>238</sup>. Kanske hjälper den kristna tron föräldrarna att acceptera och ha förståelse för barnet utifrån föräldrarnas egen upplevelse av Guds kärlek?

---

<sup>235</sup> Intervju med Ron, hus 3 (22/3-2010)

<sup>236</sup> Intervju med Sonja, hus 4 (den 23/3-2010 )

<sup>237</sup> Killén (2002, s.34)

<sup>238</sup> Havik (1999)



#### 5.4 Vilken motivation har föräldrarna i arbetet med de placerade barnen?

Höjer, Landqvist och Åkesson och Persson talar om en rad olika motivationsfaktorer till fosterföräldraskap, genomgående är att föräldrarna önskar att ge något till ett barn som har det svårt, göra en social insats eller engagera sig för någon annan och dela med sig av sitt eget "omsorgsöverskott"<sup>239</sup>. I de flesta fall är det kvinnan som står för initiativet till att bli fosterförälder, även om männen blir mer involverade eftersom<sup>240</sup>. För Ron var det just på detta sätt. Hans hustru arbetade sedan tidigare inom organisationen och han menar att han aldrig skulle ha blivit fosterförälder om det inte vore på grund av hans frus engagemang och initiativ.

Han säger; *"Rita min fru, visste ganska mycket om hur det var att arbeta här, för hon hade redan arbetat här i tre år och hon frågade mig, vad tror du? Jag svarade att vi har precis gift oss och jag sa att vi inte har någon erfarenhet av att uppfostra ett barn (deras biologiska barn) och många andra barn. Jag tror inte att jag klarar av det, det är ett stort ansvar! Sedan gav vi en chans åt intervjun och de tyckte om oss och de sa okej, låt oss ge dem en chans. Jag hade inga förväntningar på (hur det skulle vara), jag ville vara realistisk och jag sa okej, jag vet att det tufft, men jag vill gärna pröva för att se, men om min fru inte hade arbetat inom detta område, om hon inte hade arbetat med det sociala, så tror jag inte att vi skulle ha kommit hit. Hon uppmuntrade mig väldigt mycket! För, jag var tränad att vara mer teknisk och detta var mer med mänskliga problem och det var den enda anledningen till att jag sa att jag inte trodde att jag skulle klara det"*<sup>241</sup>.

Ron menar dock att han har lärt sig och blivit mer involverad under åren som gått, vilket också stämmer överrens med tidigare forskning om mäns och kvinnors skilda roller vid fosterföräldraskap som jag tidigare talade om<sup>242</sup>.

Utöver hustruns tidigare engagemang i organisationen så talar han också om ett stort ansvar som han är tveksam till om han klarar och inom denna organisation i Rumänien så är det så att om ett par bestämmer sig för att bli fosterföräldrar så förbinder de sig till att ta emot ca 10 fosterbarn i sitt hus och bo kvar där tills barnen är "utflugna". Det gör att ansvaret blir avsevärt större än i svenska enskilda familjehem. En stor skillnad mot svenska fosterhem är också att föräldraparet flyttar in i ett redan befintligt hus när de har bestämt sig för att bli fosterföräldrar och blivit godkända av organisationen. De är sedan fosterföräldrar på heltid både kvinnan och mannen och de får en lön för det de gör<sup>243</sup>.

Att få ekonomisk ersättning för att vara familjehem är en motivationsfaktor som även diskuterats i den svenska forskningen kring familjehem. Arvodet som ett familjehem tar emot är på många sätt en känslig fråga i Sverige<sup>244</sup>. Jag upplevde inte att det var på det sättet bland de fosterföräldrar jag intervjuade i Rumänien. Rima uttrycker sin motivation till fosterföräldraskapet på följande sätt;

*"Vi behövde komma till Rumänien från Ukraina, vi ville tjäna Gud, men vi behövde ha pengar, för utan pengar har vi ingenting. Och med detta jobb så har vi pengar. Vi ville tjäna Gud, men vi behövde arbeta för pengar. Vi var missionärer i Ukraina, men vi fick inte pengar*

---

<sup>239</sup> Höjer (2001), Åkesson och Persson (2009), Landqvist (2006)

<sup>240</sup> Höjer (2001)

<sup>241</sup> Intervju med Ron, hus 3 (den 22/3-2010)

<sup>242</sup> Höjer (2001)

<sup>243</sup> Nelsson (2004), Intervju med Ron, hus 3 (den 22/3-2010)

<sup>244</sup> Höjer (2001), Landqvist (2006), Åkesson och Persson (2009)

*varje månad, vi fick pengar som gåvor och dessa gåvor var väldigt små och vi tänkte att vi vill tjäna Gud, men vi vill ha pengar varje månad och vi hittade detta arbete, där man både kan tjäna Gud, människor och barn och få en stabilitet”<sup>245</sup>.*

Rima uttrycker att pengarna bidrar till att skapa en stabilitet i deras arbete med barnen, som de inte upplevt i deras tidigare arbete som missionärer. I Sverige finns föreställningen att familjehem skall baseras på frivillighet och utan ekonomiska intressen och fosterföräldrarna upplever ofta en ambivalens i att ha kärlek till barnet/barnen och få pengar för att ta hand om det<sup>246</sup>. Situationen för fosterföräldrarna i Caminul Felix i Rumänien skiljer sig på flera sätt från svenska förhållanden, men för dem verkar pengarna skapa en förutsättning för dem att utöva ett gott fosterföräldraskap genom att vara hemma på heltid för barnen<sup>247</sup>. Höjer menar att en del av fosterföräldrarna i Sverige också kan tänka sig att ”yrkesarbeta” som fosterhem om möjligheten funnits och de hade klarat sig på de pengar de får<sup>248</sup>. Jag upplever inte att det behöver vara någon kontrast mellan att göra något för andra och att ha en tillräcklig ekonomi för att utföra det man gör, det skulle istället kunna bidra med stabilitet och en större fokusering på det väsentliga, som Rima uttrycker<sup>249</sup>. Något som också är intressant är att både mannen och kvinnan är hemma med barnen, vilket skulle kunna uttryckas som en annorlunda jämlik och ”modern” lösning, i traditionell tappning.

Något mer som diskuteras när det gäller motivationen till fosterföräldraskap är den tidigare relationen till det senare placerade barnet<sup>250</sup>. Höjer talar om att de flesta föräldrar i hennes undersökning tidigare inte har haft någon speciell relation till barnen som de senare tagit emot, vilket står i kontrast till vad Åkesson och Persson funnit<sup>251</sup>. De senare menar att de flesta av deras respondenter från början hade varit kontaktpersoner eller avlastningshem och sedan blivit erbjudna att bli fosterfamilj åt barnet ifråga. Ett par familjer hade egen erfarenhet av att vara placerade som barn, vilket gjorde att de själva ville göra något för andra och två familjer hade rekryterats genom annonsering när de själva varit mammalediga, arbetslösa eller sjukskrivna<sup>252</sup>. En familj uttryckte att de första barn de tagit emot var barn som funnits i deras närmiljö<sup>253</sup>. Att lägga på minnet är att Åkessons och Perssons studie är avsevärt mindre i omfånget än Höjers och att deras urval inte kan sägas vara representativt<sup>254</sup>, men en annan skillnad är också att de har gjort kvalitativa intervjuer och att Höjer till största del har ett kvantitativt material<sup>255</sup>. Sundell och Thunell menar att båda grupperna finns bland de par som väljer att bli fosterföräldrar<sup>256</sup> och så är det säkert, i vilket fall som helst är det intressant att se på de olika motivationsgrunderna och jämföra dem med min egen studie.

För de föräldrar jag har intervjuat framgår det att tidigare relationer till barnen inte har funnits. Paren har på olika grunder valt att ställa sig till förfogande som fosterföräldrar och bli en del av ”familjebyn”, utan att veta vilka barn som de ska ta emot<sup>257</sup>. Barnen placeras genom

---

<sup>245</sup> Intervju med Rima, hus 2 (den 21/3-2010)

<sup>246</sup> Höjer (2001), Åkesson och Persson (2009)

<sup>247</sup> Nelsson (2004), Intervju med Ron, hus 3 (den 22/3-2010)

<sup>248</sup> Höjer (2001)

<sup>249</sup> Intervju med Rima, hus 2 (den 21/3-2010)

<sup>250</sup> Höjer (2001)

<sup>251</sup> Höjer (2001), Åkesson och Persson (2009)

<sup>252</sup> Åkesson och Persson (2009)

<sup>253</sup> Åkesson och Persson (2009)

<sup>254</sup> Kvale och Brinkmann (2009)

<sup>255</sup> Höjer (2001), Åkesson och Persson (2009)

<sup>256</sup> Sundell och Thunell (1997), Landqvist (2006)

<sup>257</sup> Intervju med Ron, hus 3 (den 22/3-2010)

socialtjänsten i Rumänien och en av föräldrarna är ansvarig när någon av familjerna ska ta emot ett nytt barn<sup>258</sup> varefter familjen i fråga får en förfrågan om de kan ta emot ytterliggare ett barn. Om vi då återgår till motiven för fosterföräldraskapet i min undersökning så kan jag urskilja några olika ”linjer”. Flera par talar om att deras kristna tro har påverkat deras val i att bli fosterförälder, på så sätt att de har upplevt fosterföräldraskapet som ett ”kall”, så var det för Daniel, han uttrycker det på följande sätt, genom tolk;

*”Daniel säger att han kände att han var kallad av Gud till att göra detta och det är det som verkligen ”håller honom uppe”, för det är gott att investera i framtiden för barnen”<sup>259</sup>.*

Hans fru Noomi säger att *”hon ville göra något som skulle bestå, inte bara gå till arbetet och komma hem igen, något som du kan se att du har ”investerat dig själv i”<sup>260</sup>. Noomi uttrycker vidare att ”om du inte var kristen, så skulle du inte ha motivation ibland”, det är svårt, ibland är det regn, ibland är det sol, men hon är glad att barnen har förändrats mycket åt det goda hållet och detta kunde hon inte se förut”<sup>261</sup>.*

Hon uttrycker vidare att många människor frågar dem om skälet till varför de fortsätter att vara fosterföräldrar när det är så svårt? Hon menar att hon inte kan sluta ”för barnens skull”, ”det skulle vara förödande för dem”<sup>262</sup>.

Noomi menar att ansvaret för barnen ger motivation till att fortsätta även när det känns väldigt tufft och hon för stunden vill ge upp. Kanske medverkar också den kristna tron till den starka motivationen även här. Höjer talar om en ”barmhärtighetsprincip” som bärs upp av kristna värderingar som grund till en motivation att vara fosterföräldrar<sup>263</sup>. Kanske bidrar den kristna övertygelsen till att skapa meningsfullhet och begriplighet även när situationen är tuff<sup>264</sup>.

Rima uttrycker som en motivation till sitt föräldraskap att hon mår bra inuti av att arbeta på detta sätt i samspel med barnen, men hon uttrycker precis som Noomi att det också finns stunder då fosterföräldraskapet är ansträngande. Hon uttrycker det så här;

*”Jag mår väldigt bra i min själ, när jag gör något för barnen och de blir glada. När jag ser deras leenden, det är väldigt speciellt. Såklart, så har vi dessa tillfällen när barnen inte är lydiga och vid dessa tillfällen så mår jag inte bra”<sup>265</sup>.*

Det verkar dock som att det positiva är det som står i förgrunden trots ett svårt och tufft arbete med många barn i familjerna jag mött.

---

<sup>258</sup> Intervju med Ron, hus 3 (den 22/3-2010)

<sup>259</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (den 20/3-2010)

<sup>260</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (den 20/3-2010)

<sup>261</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (den 20/3-2010)

<sup>262</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (den 20/3-2010)

<sup>263</sup> Höjer (2001)

<sup>264</sup> Antonovsky (2005 (1987))

<sup>265</sup> Intervju med Rima, hus 2 (den 21/3-2010)

## 6 Slutdiskussion

Som jag tidigare berört så syftar min studie till att belysa fosterföräldrars reflektioner över sitt sammanhang i en familjeby i Rumänien, utifrån ett utvecklingspsykopatologiskt perspektiv<sup>266</sup> samt kristen tro och socialt ansvar. Speciellt fokus är lagt på följande fyra frågeställningar som också är teman i resultat och analysdelen.

1. Hur ser barnens bakgrund ut som är placerade i organisationens familjehem?
2. Hur ser kontakten ut mellan barn, ”fosterföräldrar” och de biologiska föräldrarna?
3. Vilken betydelse har den kristna tron för föräldrarna i arbetet med de placerade barnen?
4. Vilken motivation har föräldrarna i arbetet med de placerade barnen?

För att besvara dessa frågeställningar har jag genomfört fyra kvalitativa intervjuer med fosterföräldrar i organisationen, samt två kvalitativa intervjuer med socialarbetare inom samma organisation. Jag har jämfört mina resultat med svensk forskning om familjehem och barn i psykosociala situationer<sup>267</sup>. Jag har även utfört observationer vid två tillfällen i ”storfamiljerna”.

Mitt resultat visar att anledningen till att barn omhändertas och placeras i familjehem eller familjehemsliknande former i Rumänien är i huvudsak fattigdom hos den biologiska familjen, alkoholmissbruk hos föräldrar eller att misshandel förekommer gentemot barnen<sup>268</sup>. De finns också föräldrar som lämnar sitt barn vid födseln<sup>269</sup>, något som vad jag vet inte förekommer i Sverige. Dina, Noomi och Daniel berättar att många barn som placeras kommer från romiska familjer<sup>270</sup>. Som jag tidigare nämnt så anger också svenska forskare fattigdom och missbruk som den största anledningen till omhändertagande<sup>271</sup>, men också här är familjer med utländskt ursprung överrepresenterade även om inte romiska familjer är utmärkande i svensk forskning<sup>272</sup>. Utmärkande för familjer där barn blir placerade är att de flesta består av ensamstående mödrar med barn<sup>273</sup>. Detta var dock ingenting som framkom i intervjuerna med de rumänska fosterföräldrarna. Däremot framgick det att romiska familjer hade en speciellt utsatt och marginaliserad situation, med många placeringar som följd<sup>274</sup>. Detta framgår också av litteratur i ämnet<sup>275</sup>.

I den andra frågeställningen diskuteras hur kontakten ser ut mellan fosterföräldrar, barn och deras biologiska föräldrar. Resultatet visar att det finns olika varianter på relationerna de olika parterna emellan. Noomi och Daniel menar att ingen av föräldrarna besöker barnen<sup>276</sup>, medan Ron talar om att en del föräldrar besöker men med ett ambivalent resultat<sup>277</sup>. Han uttrycker att

---

<sup>266</sup> Andersson (2008)

<sup>267</sup> Se till exempel Hessle (2003), Höjer (2001, 2003)

<sup>268</sup> Intervju med Dina (23/3-2010), Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010), intervju med Sonja, hus 4 (23/3-2010)

<sup>269</sup> Intervju med Ron, hus 3 (den 21/3-2010)

<sup>270</sup> Intervju med Dina (23/3-2010), Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010)

<sup>271</sup> Se till exempel Andersson (1995, 2007), Hessle (1988, 2003), Egelund och Hestbaek (2003), Lundström och Sallnäs (2003)

<sup>272</sup> Hessle (2003)

<sup>273</sup> Höjer (2001), Andersson (1995), Hessle (2003)

<sup>274</sup> Intervju med Dina (23/3-2010)

<sup>275</sup> Engebrihtsen (2007), Zamfir och Zamfir (1996)

<sup>276</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010)

<sup>277</sup> Intervju med Ron, hus 3 (den 21/3-2010)

deras besök skapar en obalans hos barnen och att det skapar frågor i dem som är svåra att ta hand om. Han menar att ”när föräldrarna kommer för att besöka, så har de med sig två väskor. En som är full med godis och en som är full med löften. Barnen äter godiset på två dagar, men de fortsätter ”tugga” på löftena i månader efter besöket och detta är inte bra för barnet, det är förvirrande, du kan se det i hans liv”<sup>278</sup>. Andersson talar om tre grupper av relationer mellan barn, fosterföräldrar och barnens biologiska föräldrar<sup>279</sup>. Hon menar att det finns de barn som har goda relationer både till sina fosterföräldrar och till sina biologiska föräldrar och där relationerna dem emellan är bra, hon talar om en annan grupp där förhållandet mellan fosterföräldrar och biologiska föräldrar är konfliktfyllt och slutligen om en grupp där relationen till de biologiska föräldrarna helt saknas<sup>280</sup>. Andersson menar att barnen i den första och sista gruppen fungerar relativt bra och har en god anknytning till sina fosterföräldrar, men att barnen i den andra gruppen har det tuffare, kanske är det denna grupp som Ron talar om när han beskriver att barnen ”gungar” mellan två föräldrar<sup>281</sup>.

Andersson menar att det inte är konstigt att det blir konflikter mellan dessa föräldrar, då det ena är av samhället ”bristande i omsorgen” om de sina och det andra är av samhället godkänt som ”bra föräldrar”<sup>282</sup>. God omsorg är ju främst det som vi förknippar med en ”god familj”<sup>283</sup>. Det verkar dock som att en attitydförändring hos fosterföräldraparet skulle kunna påverka relationerna åt rätt håll<sup>284</sup>. Vilket vore av stor vikt för barnet som då slipper att leva i denna ständiga ”gungning”<sup>285</sup>.

Om vi då övergår till att tala om den kristna trons påverkan i familjebyn, så är detta något som ligger fosterföräldraparen varmt om hjärtat. De talar om tron som en ”säkerhet”<sup>286</sup> för sig själva och barnen och om den kristna kärleken som något speciellt som har kraft att påverka och bidra till förändring<sup>287</sup>. De talar om vikten att sätta sunda gränser för barnen och att bry sig om var de befinner sig, vilket enligt Bronfenbrenner och Masten är att betrakta som skyddande faktorer för barnen<sup>288</sup>. Föräldraparen menar att det är den kristna tron som får dem att ”gå lite längre” än vanliga familjer<sup>289</sup>. Som jag tidigare varit inne på så menar Werner och Smith att en ”religiös uppfattning” kan hjälpa individen till att skapa en ordning och mening med sitt liv<sup>290</sup>. Detta är i linje med vad Antonovsky uppfattar som ett ”meningsskapande” förhållningssätt som hjälper individen att bemästra sin situation<sup>291</sup>.

Den fjärde frågeställningen berör motivationens grund hos de fosterföräldrar som arbetar med de placerade barnen i familjebyn. Precis som Höijer visat genom tidigare forskning har föräldraparen olika motivationsgrunder för sina beslut att arbeta med barnen<sup>292</sup>.

---

<sup>278</sup> Intervju med Ron (21/3-2010)

<sup>279</sup> Andersson (1995)

<sup>280</sup> Andersson (1995)

<sup>281</sup> Intervju med Ron (21/3-2010)

<sup>282</sup> Andersson (1995)

<sup>283</sup> Höijer (2006)

<sup>284</sup> Hesse (2003)

<sup>285</sup> Intervju med Ron (21/3-2010)

<sup>286</sup> Intervju med Novotoj, hus 2 (den 21/3-2010)

<sup>287</sup> Folder om organisationen, intervjuer med föräldraparen

<sup>288</sup> Bronfenbrenner (1979), Masten (2002)

<sup>289</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010)

<sup>290</sup> Werner och Smith (2003 (1992 eng.))

<sup>291</sup> Antonovsky (2005 (1987)), Havik (1999)

<sup>292</sup> Höijer (2001, 2003)

Flera par talar om att deras kristna tro har påverkat deras val i att bli fosterförälder, på så sätt att de har upplevt fosterföräldraskapet som ett ”kall”, så menar till exempel Noomi och Daniel<sup>293</sup> att de känner. Rima uttrycker sin motivation något mer konkret och säger att; *”Jag mår väldigt bra i min själ, när jag gör något för barnen och de blir glada. När jag ser deras leenden, det är väldigt speciellt”*<sup>294</sup>. Rima uttrycker något som Höjer skulle kalla för ”egen behovstillfredsställelse”, hon känner att hon mår bra när hon får göra något för andra<sup>295</sup>

Rima och Novotoj menar att kallelsen att göra något för Gud och att hjälpa människor, går hand i hand med att de får ekonomisk ersättning för sitt arbete. De säger;

*”Vi vill tjäna Gud, men vi vill ha pengar varje månad och vi hittade detta arbete, där man både kan tjäna Gud, människor och barn och få en stabilitet”*<sup>296</sup>.

Höjer talar om att fosterföräldraskapet oftast är kvinnan initiativ och så var det också i Rons fall, han menar att han inte arbetat som fosterförälder om det inte vore för sin frus sociala engagemang<sup>297</sup>.

Höjer menar att par som väljer att bli fosterföräldrar oftast har barn som ”livsplan” och de önskar att göra en social insats för andra, några väljer fosterföräldraskapet istället för yrkesarbete<sup>298</sup>. Föräldraren i hennes studie kommer till största del från arbetarklass (61 %) <sup>299</sup>. Här finns en stor skillnad mellan mitt material och hennes som jag ännu inte tagit upp. I intervjuerna så visar det sig att nästan alla de fosterföräldrar som jag intervjuat i familjebyn har en akademisk utbildning. Det rör sig om tidigare yrken som lärare, psykolog eller ingenjör<sup>300</sup>. Detta är en spännande skillnad och vad den beror på låter jag vara osagt, men något måste det vara som ”drar” dessa människor till att utföra fosterhemsarbete med många barn, då de tidigare haft goda arbeten. En annan skillnad är att både mamman och pappan är hemma på heltid, hur de delar upp ansvaret sig emellan låter jag dock vidare studier utvisa. Utöver föräldrarna finns i varje hus en hushållerska och en person som hjälper barnen med läxorna, så att föräldrarna kan fokusera på barnens andra behov<sup>301</sup>. Det positiva i detta är att föräldrarna kan ge all sin tid och sitt engagemang till barnen och vara närvarande båda två, en negativ sida kan dock bli att det är svårt för dem att koppla av och vila ordentligt, samt att göra andra saker som de tycker är roligt<sup>302</sup>. De har dock en lägenhet i huset för sig själva och sina biologiska barn, där de kan få lite avskildhet<sup>303</sup>.

Vidare studier i ämnet social barnavård och familjehemsvård i Rumänien är av intresse då landet har genomgått stora förändringar under de senaste tjugo åren<sup>304</sup>. Ulrika Jerre har uppmärksammat att Rumänien är det enda landet där barnavården har stått så högt på prioriteringslistan när det gäller EU-medlemskap, vilket har medfört att landet har genomgått

---

<sup>293</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010)

<sup>294</sup> Intervju med Rima, hus 2 (den 21/3-2010)

<sup>295</sup> Höjer (2001)

<sup>296</sup> Intervju med Rima och Novotoj, hus 2 (den 21/3-2010)

<sup>297</sup> Intervju med Ron, hus 3 (den 22/3-2010)

<sup>298</sup> Höjer (2001)

<sup>299</sup> Höjer (2001)

<sup>300</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (20/3-2010), Intervju med Rima och Novotoj, hus 2 (den 21/3-2010), Intervju med Ron, hus 3 (den 22/3-2010), Intervju med Sonja, hus 4 (den 23/3-2010)

<sup>301</sup> Nelsson (2004)

<sup>302</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (den 20/3-2010)

<sup>303</sup> Intervju med Noomi och Daniel, hus 1 (den 20/3-2010), Intervju med Rima hus 2 (den 21/3-2010), Intervju med Ron, hus 3 (den 22/3-2010), Intervju med Sonja, hus 4 (den 23/3-2010)

<sup>304</sup> Jerre (2005)

omvälvande anpassningar i den sociala barnvården, men socialpolitiken har inte reformeras i samma takt. Barn överges fortfarande på grund av ekonomiska och sociala svårigheter<sup>305</sup>. Här finns stora utmaningar i framtiden då ca 30 % av Rumäniens befolkning beräknas leva i fattigdom<sup>306</sup>. Intressant vore också att djupare studera de romiska familjernas situation i landet och deras speciella utsatthet i Rumänien, samt hur socialtjänsten arbetar för att möta familjers behov på ”hemmaplan”. Ett annat fält av intresse är alla de frivilligorganisationer som är verksamma i landet, vari Caminul Felix är ett exempel. Hur påverkar dessa landet och vilka motiv har de till sin verksamhet?

Det hade också varit intressant att kunna göra fördjupade studier av fosterhemsbarnen i min studie, att fokusera på deras perspektiv och utveckling och visa på vilka egenskaper hos barnen som hjälper att få tillräcklig motståndskraft eller resilience för att klara av den turbulens de varit med om i sin barndom<sup>307</sup>. Detta är något jag får överlämna till framtida forskare eller senare projekt i mitt liv!

## 7 Slutord

Tack till alla som hjälpt mig på vägen, speciellt Rakel Ramlöv för synpunkter och stöd, Tore Brännberg för handledning och goda råd, samt min man Tobias Gremyr som har lyssnat på mig och mina funderingar under flera månaders tid- tack! Stort tack också till Lena Lönnmyr och Lisa Egerbo som förmedlade kontakter och gjorde det möjligt för mig att besöka organisationen, samt för det fina omhändertagandet under min vistelse. Ett stort tack till min hemförsamling Betel på Klädesholmen, samt Donsö missionsförsamling för understöd till resan.

---

<sup>305</sup> Jerre (2005)

<sup>306</sup> [www.sv.wikipedia.org/wiki/Rum%C3%A4nien#Levnadsstandard](http://www.sv.wikipedia.org/wiki/Rum%C3%A4nien#Levnadsstandard)

<sup>307</sup> Se till exempel Werner och Smith (2003 (1992))

## 8 Litteraturförteckning

- Andersson Gunvor, *Barn i samhällsvård*, Studentlitteratur (1995)
- Andersson Gunvor och Swärd Hans, *Barn utan hem- olika perspektiv*, Studentlitteratur (2007)
- Andersson Gunvor, *Utsatt barndom – olika vuxenliv - ett longitudinellt forskningsprojekt om barn i samhällsvård*, Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2008)
- Antonovsky Aaron, *Hälsans mysterium*, Natur och kultur psykologiklassiker (2005 (1987))
- Blennberger, Erik och Nilsson, Gert, *Diakonins identitet: diakoniinstitutioners identitet och inriktning med fokus på Stiftelsen Stora Sköndal*, Stockholm: Stiftelsen Stora Sköndal (1998)
- Borge Anne, *Resiliens - risk och sund utveckling*, Studentlitteratur (2005)
- Bratianu Ionel och Rosca Cristinel, *Copilul institutionalizat intre protectie si abuz* Iasi, Editura Lumen (2005)
- Brännberg Tore, *Bakom kulisserna- en socialpsykologisk studie av en förening*, Zenon förlag (1998)
- Buzducea Doru, *Aspecte contemporane i asistenta sociala*, Iasi, Editura Poligrom (2005)
- Dorr Donald, *Mission in today's world*, the Columbia press (2000)
- Eriksson Carolina, *Maskrosbarn i Rumänien- En kvalitativ studie om betydelsen av nära relationer för några maskrosbarn uppvuxna på barnhem i Rumänien* Örebro universitet, c-uppsats (2007)
- Ers Agnes, *I mänsklighetens namn, En etnologisk studie av ett svenskt biståndsprojekt i Rumänien*, Södertörn Doctoral Dissertations 9, avhandling (2006)
- Erös Monika, *Förälder till profession, en studie om socialarbetares arbete med placeringar av barn hos professionella fosterföräldrar i Rumänien* Växjö universitet, c-uppsats (2007)
- Fagerström och Stenberg, *Fotspår i sanden- en studie om betydelsen av att ha en kristen tro som yrkesverksam socionom*, Lunds universitet, c-uppsats (2006)
- Hafnesköld Leif och Risholm Mothander Pia, *Utvecklingspsykologi*, Liber (2009)
- Hallonsten Sten, *Diakoni – vår tro i handling*, Lund: Arcus (1993)
- Havik Toril, *Bemästrandeperspektiv på fosterhemsarbete*, Gjaerum Bente, Groholt Berit och Sommerschild Hilchen (red.) *Att bemästra- Motståndskraft, skyddsfaktorer och kreativitet bland utsatta barn, ungdomar och deras föräldrar*, Svenska föreningen för psykisk hälsa (1999)



- Holme, Idar Magne och Solvang, Bernt Krohn, *Forskningsmetodik- Om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lunds Universitet, Studentlitteratur (1991, 1997 )
- Höjer Ingrid, *Fosterfamiljens inre liv*, avhandling vid Göteborgs universitet (2001)
- Höjer Ingrid, *Fosterfamiljer i Norge, Danmark och Sverige*, Nordisk Sosialt Arbeid, nr 1, 2002, 22 Årgången
- Höjer Ingrid, *Fosterfamiljen*, Bäck-Wiklund Margareta och Johansson Thomas (red.) *Nätverksfamiljen*, Natur och kultur (2003)
- Höjer Ingrid och Nordenfors Monica, *Att leva med fostersyskon*, Institutionen för Socialt arbete vid Göteborgs universitet (2006)
- Johansson Christer, *Sovjetunionens påverkan på de östeuropeiska staterna Polen, Tjeckoslovakien, Ungern, Rumänien och Bulgarien efter 1945*, Umeå universitet, b-uppsats (1997)
- Jerre Ulrika, *Conflicting Logics? Implementing Capacity and EU Adaption in a Postcommunist Context*, Lunds universitet avhandling i sociologi (2005)
- Kalland Mirjam, *Faktorer i omhändertagna barns utveckling – en systemisk modell* 2002 Nordisk Sosialt arbeid, tema Social Barnavård, nr 1, 2002, s. 15-23
- Killén Kari, *Barndomen varar i generationer, Om förebyggande arbete med utsatta familjer* Wahlström och Widstrand (2002)
- Kvale Steinar och Brinkmann Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun* Studentlitteratur (2009)
- Larsson Sam, *Teori, Metod och empiri, samt Kvalitativ metod- en introduktion*, Larsson Sam, Lilja John och Mannheimer Katarina, *Forskningsmetoder i socialt arbete* Studentlitteratur (2009 (2005))
- Lataianu Camelia, *Social protection of child in public care in Romania from the perspective of EU integration*, International Journal of Law, Policy and the Family, 17( 1), 99-120, 2003
- Lilja John, *Problemformulering*, Larsson Sam, Lilja John och Mannheimer Katarina, *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Studentlitteratur (2009 (2005))
- Lundström och Sallnäs, *Klass, kön och etnicitet i den sociala barnavården*, Stockholms universitet (2003)
- Marlow, Christine, *Research Methods for Generalist Social Work*, Third Edition (2000)
- MDRI (2006) *Hidden Suffering. Romania's Segregation and Abuse of Infants and Children with Disabilities*. <http://www.mdri.org/projects/romania/romania-May%209%20final.pdf> (06.12.18)

Nelsson Roland, *Visionen har landat! Caminul Felix, Rumäniens barn får nytt hopp!*  
Stiftelsen Caminul Felix (2004)

Nightingale Virginia, *Why observing matters*, Pickering Michael (red.), Research methods for  
Cultural Studies, Edinburgh University Press (2008)

Payne Malcolm, *Modern teoribildning i socialt arbete*, Natur och Kultur (2008)

Socialstyrelsen 1986:5, Allmänna råd från Socialstyrelsen, *Barn och unga I familjehem*

Socialstyrelsen 1995:8, *Ovisshetens barn*

Svenning Conny, *Metodboken*, Lorentz förlag, (2003 (5:e upplagan))

Thomassen Magdalene, *Vetenskap, kunskap och praxis, introduktion i vetenskapsfilosofi*,  
Gleerups förlag (2008)

Werner och Smith, *Att växa mot alla odds, Från födelse till vuxenliv*  
Cornell University Press (1992), Svenska föreningen för psykisk hälsa (2003)

Zamfir Elena och Zamfir Catalin, *Social Policy, Romania in the European Context* (1996)

Zamfir Elena, *Social Services for children at risk: the impact on the quality of life*  
Social Indicators Research 42: 41-76 (1997)

Åkesson Carina och Persson Susanne, *"Glöm inte bort föräldrarna, barnen är inte dina!" -  
En kvalitativ studie angående fosterföräldrars syn på samarbetet med de biologiska  
föräldrarna*, Växjö universitet, c-uppsats (2009)

#### Övriga källor:

Bibeln, Stiftelsen svenska Folkbibeln, Stockholm (1998)

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Kristendom> (2010-09-08)

<http://www.lausanne.org/sv/covenant> (2010-09-08)

[www.sv.wikipedia.org/wiki/Rum%C3%A4nien#Levnadsstandard](http://www.sv.wikipedia.org/wiki/Rum%C3%A4nien#Levnadsstandard)

## 9 Bilagor

### 9.1 Bilaga 1 Information om c-uppsats

2010-02-05

Till Caminul Felix,

Hej, jag heter Malin Gremyr och jag går sista året på Socionomprogrammet i Göteborg. Jag är kristen och har tidigare arbetat med barn och ungdom i svenska församlingar och organisationer och är därför väldigt intresserad av ert arbete!

Jag har under denna termin (vårterminen 2010) i uppdrag att göra en uppsats under tio veckor, en så kallad ”c-uppsats” och jag skulle då gärna skriva om er organisation.

Metod: Jag skulle vilja intervjua några nyckelpersoner som har startat arbetet (i Sverige) och jag skulle vilja intervjua 2-3 rumänska familjepar i Oradea, samt 2-3 av de äldre barnen om hur det är att bo i familjebyn och vad det betyder för dem. Jag kommer också att utföra något slags observationer om hur en dag ser ut i en ”familj”, samt om tiden räcker till någon observation om samspelet barnen emellan, och samspelet mellan ”föräldrar” och barn.

Det är helt frivilligt att delta och man kan när som helst välja att avbryta. Jag kommer att vara tydlig i vad som kommer att hända och jag kommer inte att göra något utan att först fråga om det är okej med er. Jag kommer inte att lämna ut era namn i uppsatsen, utan alla deltagare kommer att vara anonyma. Mitt syfte är att kunna berätta hur er organisation arbetar och vilken betydelse den har för de inblandade, samt eventuellt göra en jämförelse med liknande svenskt arbete i familjehem. De intervjuer som jag gör kommer bara att användas till denna uppsats och sedan kommer materialet att förstöras.

Så fundera lite över detta och hör sedan av er till mig. Jag tycker att det skulle vara jätteroligt om jag fick komma och hälsa på er och ta del i ert arbete med barnen! Jag hoppas att vi kan få många fina stunder och jag kan få lära mig lite om hur ni arbetar.

Mvh,  
Malin Gremyr  
[gussunmal@student.gu.se](mailto:gussunmal@student.gu.se)

student vid Göteborgs universitet

## 9.2 Some information about my study

2010-02-10

To Caminul Felix,

My name is Malin Gremyr and I am studying Social work in Gothenburg, Sweden. I am a Christian and I have earlier worked with children and youth in assemblies and organisations in Sweden. Therefore I am very interested in a work like yours!

During this spring I will write a paper for my university and I really would like to write about "Nya familjer" as an organisation.

I would like to visit you and to interview some key persons who have established the work and I would like to interview two or three of the "parenting couples" in Oradea. If I have time I would also like to interview two or three of the elder children. My interest is to know about how it is to be a part of this "family work" and how it is to grow up in this environment. I will also do some observations about how a day looks like at "Nya familjer".

To be a part of my study is completely voluntary and if you would like to quit, you can do it any time. I will be honest about what I am doing and I will not do anything you do not like. I will not mention your real names in the study so that no one (except you) will know what you have said or done. The interviews and the observations I will do I will use for this study only. After the study the papers will be destroyed. My purpose is to tell what Nya familjer means to its members and about the work at Nya familjer. Maybe I will try to compare to another study in Sweden.

I would like you to consider what I have written and what you feel about it. I would really enjoy coming and seeing you and take a little part in the work you are doing! I hope that I will be able to learn something new about life and how to work with children.

I will be happy if you soon as possible answer this letter!

With greetings,

Malin Gremyr  
[gussunmal@student.gu.se](mailto:gussunmal@student.gu.se)

Student at Gothenburg University

## 9.3 Intervjumanual 1

### Questions for the “house parents”

#### To start with...

How long have you been here as a parent?

How did you feel when you started? How do you feel now?

Do you have any education? What did you do before you came here?

Do you have biological children?

How old were they when you first came here?

#### Ok, nowadays!

How many children live in your house/home?

What do you know about the children who live in your house?

What do you know about their earlier lives? (Social group, cultural group, economical issues?)

Tell their different stories if it is possible)

What different kinds of experiences do the children have who live here?

What kind of background?

Do their parents live and do you have a relation or connection with them?

Do the children have a connection to their biological mother and father?

Who are important persons to your children?

Are there other “important persons”, except you in the children’s lives?

Is adoption an opportunity for you in Romania?

How do the children get a place in your house?

How is it to have this large number of children?

How do you experience the relation between you and “your” children? Is there a difference between your relations with your biological children?

What do you think is important in a relation between parents and their children?

How is it to live as you do?

Do you miss your earlier work sometimes?

What kind of happiness do you achieve as a family parent? What kind of sorrows?

What do you think of the connection and relation between different members of the family?

How is it working?

Do you recognize any differences between the boys and the girls? (In the way they act, feel, connect etc.)

What is parenthood if you consider it?

What kind of rules do you have in your home?

What expectations do you have on the children who live in your home?

What is your motivation for your work?

How do you manage to stay in touch for 24 hours a day?

Do you work with any kind of method or theory in your work with the children?

Are you a Christian?

How do you believe effects your work in the family?

I expect that many of the children have earlier sorrier and traumas in their lives. How do you deal with it?

What’s the Schedule for a day?

How long do they live among you? What happens then?

What do you think of the Social work today in Romania? Has it changes since 1989?

## 9.4 Intervjumanual 2

### Questions for the Social workers

To start with...

1. How long have you been working here?
2. Tell me something about your background?
3. What kind of education do you have?
4. Why did you choose to start working here?
5. What are your responsibilities at this organisation?

Organisation

1. How is the child protection work organized in Romania?
2. What are the most common problems in child protection?
3. How do you deal with it?
4. What regulations are there about child protection in Romania?

To Social workers in Oradea

1. What kind of alternatives is there for a homeless or maltreated child?
2. What kind of alternative do you think is the best?
3. Do the children who need help have something in common? (background, cultural, sociocultural or something else)
4. Do you work with families in any way, when you think that a child is maltreated in his home?
5. When do you decide to take a child from its environment or home?
6. Does the government do anything to help poor families?
7. What do you think of all this organisations who are working in Romania among children? What do you think of "Nya familjer"?
8. Do you anything about how the social work has changed during the last twenty years?

Children at Caminul Felix

1. How do the children come to Caminul Felix? How is the process going?
2. The children who need a new family, are they special in any way (social group, poverty, cultural aspects)?
3. Do you have any criteria for a child to come to Caminul Felix?
4. What kind of information do you give to the parents who are receiving a new child at Caminul Felix?
5. Do you have any connection with the biological parents during the process and during the time a child lives at Caminul Felix? How does it work?
6. Do the families who "lose" their children get any help for living a "better" life? To connect with their children? To visit them or to receiving them back?
7. What do you think is most important for a child during childhood? What do you think that the parents at Caminul Felix can give them?
8. How is your connection to the social workers in Oradea?
9. Do you cooperate in some way?
10. What do you think about the work they are doing?

